

Západočeská Univerzita v Plzni

Právnická fakulta

Katedra veřejné správy

Diplomová práce

Právní úprava živnostenského podnikání

Novela živnostenského zákona 130/2008 Sb.

Bc. Jana Chaloupecká

Plzeň 2023

Západočeská Univerzita v Plzni

Právnická fakulta

Katedra veřejné správy

Diplomová práce

Právní úprava živnostenského podnikání

Novela živnostenského zákona 130/2008 Sb.

Bc. Jana Chaloupecká

Předkládá: Bc. Jana Chaloupecká

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tomáš Louda, CSc.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Jana CHALOUPECKÁ**
Osobní číslo: **R21N0019P**
Studijní program: **N0421A220001 Veřejná správa**
Téma práce: **Právní úprava živnostenského podnikání, Novela živnostenského zákona 130/2008 Sb.**
Zadávající katedra: **Katedra veřejné správy**

Zásady pro vypracování

Cílem práce je analyzovat vývoj, současnou podobu a dopady úpravy živnostenského podnikání. Náplní bude porovnání jednotlivých úprav, identifikace možných nedostatků úpravy. V práci bude věnována zvláštní pozornost Novele živnostenského zákona 130/2008 Sb. a vyhodnocení dopadů této novely.

Osnova práce:

Úvod

Vymezení základních pojmů

Historický vývoj úpravy živnostenského podnikání

Novela živnostenského zákona 130/2008

Aktuální projevy novely

Závěr

Práce bude vycházet z primární i sekundární literatury a dalších zdrojů.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

Císařský patent č. 227/1859 ř. z., jímž se vydává živnostenský řád Zákon č. 105/1990 Sb., O soukromém podnikání občanů
Zákon č. 570/1990 Sb., O živnostenských úřadech
Zákon č. 455/1991 Sb., Živnostenský zákon
Zákon č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník
Zákon č. 586/1992 Sb., O daních z příjmů
Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
Zákon č. 634/2004 Sb., O správních poplatcích
Zákon č. 262/2006 Sb., Zákoník práce
Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník
Zákon č. 255/2012 Sb., O kontrole (kontrolní řád)
Zákon č. 250/2016 Sb., O odpovědnosti za přestupky a řízení o nich Nařízení vlády č. 154/1982 Sb., O poskytování služeb občany na základě povolení národního výboru
Nařízení vlády č. 278/2008 Sb., O obsahových náplní jednotlivých živností
KAMENÍK, Petr, HRABÁNKOVÁ, Milada, ORLOVÁ, Marie, 2018. Živnostenský zákon: Zákon o živnostenských úřadech: komentář. Vydání druhé. Praha: Wolters Kluwer, 552 s. ISBN 978-80-7552-658-8
MAKALOVÁ, Danka, 2019. Živnostenský zákon a prováděcí nařízení vlády s komentářem: úplné znění podle stavu k 1.1.2019. 1. vydání. Praha: Informační centrum ČKAIT, 203 s. ISBN 978-80-88265-09-2.
NOVOTNÝ, Slavomír, 2010. Živnostenské podnikání v České republice: v kontextu zákona o živnostenském podnikání. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 204 s. ISBN 978-80-7452-000-6.
ONDŘEJ, Jan, 2019. Zahájení podnikání (právní, ekonomické, daňové, účetní aspekty [online]. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer [cit. 2021-04-14]. ISBN 978-80-7598-338-1. Dostupné z: https://www.smarteca.cz/myreader/23495r_00000000_0?fileName=Text%2FPodnikani_web-6.xhtml&location=pi2223

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Tomáš Louda, CSc.**
Katedra veřejné správy

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2022**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2023**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

JUDr. Tomáš Louda, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 31. srpna 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci na téma „Právní úprava živnostenského podnikání, Novela živnostenského zákona“ vypracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Plzni dne

.....

Bc. Jana Chaloupecká

Poděkování

Děkuji vedoucímu této práce JUDr. Tomáši Loudovi CSc. za cenné rady při vypracování diplomové práce. Ráda také poděkovala celému pracovnímu kolektivu živnostenského úřadu při Magistrátu města Liberce za nekonečnou podporu ve studiu a cenné informace použité v této práci.

Obsah

Úvod	9
1. Platná právní úprava	12
1.1. Živnostenský zákon.....	13
2. Vymezení živnosti a souvisejících pojmů	14
2.1. Pozitivní vymezení živnosti – pojem živnost.....	14
2.1.1. Soustavnost	14
2.1.2. Samostatnost	15
2.1.3. Výkon činnosti vlastním jménem	15
2.1.4. Provozování živnosti na vlastní odpovědnost.....	16
2.1.5. Účel dosažení zisku	16
2.1.6. Činnost vykonávaná za podmínek stanovených Žz.....	16
2.2. Negativní vymezení živnosti.....	17
2.3. Subjekty v živnostenském podnikání.....	18
2.3.1. Subjekty oprávněné vykonávat živnost	18
2.3.2. Správa živnostenského podnikání.....	19
2.4. Podmínky provozování živnosti.....	21
2.4.1. Všeobecné podmínky provozování živnosti.....	21
2.4.2. Zvláštní podmínky provozování živnosti.....	23
2.5. Dělení živnosti	24
2.5.1. Volná živnost	24
2.5.2. Řemeslné živnosti	25
2.5.3. Vázané živnosti.....	25
2.5.4. Koncesované živnosti	25
2.6. Odpovědný zástupce	26
2.7. Překážky provozování živnosti	27
2.8. Provozovna.....	28
2.9. Ohlášení změn při výkonu podnikatelské činnosti.....	29
2.9.1. Přerušování a pokračování provozování živnosti	29
2.10. Zrušení a zánik živnostenského oprávnění	30
3. Historie živnostenského podnikání	31
3.1. Živnostenský řád 1860.....	31

3.2. Období první republiky do roku 1945	32
3.3. Živnostenské podnikání 1948 – 1988	33
3.4. Živnostenské podnikání po roce 1989	35
4. Významné novely	36
4.1. Zákon č. 286/1995 Sb.	36
4.2. Zákon č. 356/1999 Sb.	37
4.3. Zákon č. 167/2004 Sb.	37
4.4. Zákon č. 214/ 2006 Sb.	37
5. Výrazné milníky v rozvoji realizace živnostenského podnikání	39
5.1. Základní registry	39
5.2. Kontaktní místa veřejné správy	40
5.3. CRM a JRF	41
5.4. Jednotná kontaktní místa	43
6. Velká Novela živnostenského zákona	44
6.1. Obecné změny zavedené Novelou	45
6.1.1. Živnostenský rejstřík	45
6.1.2. Elektronické podání jako projekt roku 2009	46
6.1.3. Živnostenské listy a koncesní listiny	49
6.1.4. Poplatky	50
6.1.5. Místí příslušnost	51
6.2. Živnosti řemeslné, vázané a koncesované po Novele	52
Příloha číslo 5	52
6.2.1. Změny praxe	52
6.3. Volná živnost před a po Novele	53
6.4. Transformace živností v souvislosti s Novelou	54
6.3.1. Transformace do nové živnosti	54
6.3.2. Transformace změnou živnosti	55
7. Dopad netransformace volné živnosti v letech 2021 –2023	56
7.1. Datové schránky pro podnikatele a rušení oprávnění	60
5.1.1. Přetížení živnostenských úřadů	61
7.1. Vyhodnocení důsledků	64
Závěr	66
Rusumé	68
Seznam literatury	69
Seznam tabulek	72

Úvod

Živnostenské podnikání je stále nejrozšířenější formou podnikatelské činnosti v České republice. Živnostenské podnikání jako takové je i v současnosti velmi rozšířenou formou výdělečné činnosti. V roce 2022 založilo novou živnost přes 78 000 nových podnikatelů – to je o 15 % více fyzických osob než v roce 2021 a také nejvíce za posledních 11 let. Rok 2022 byl rekordní co do počtu přírůstku nových podnikatelů, ale i do počtu zrušených živnostenských oprávnění. Ke konci roku 2022 se naplno projevila krize spojená s vysokou inflací a bylo zaznamenáno i velké množství ukončených živností. Krom aktuálně rizikového ekonomického klimatu se na rušení živnostenských oprávnění koncem roku 2022 a začátkem roku 2023 mohly velmi výrazně podepsat i další faktory. Na začátku února 2023 bylo v České republice registrováno více než 2 179 000 živnostníků. Aktivně podnikajících jich je ale jen zhruba kolem 52 % - tj. zhruba jen 1 143 000 OSVČ.¹ Největším agentem změny, který donutil tzv. „spící“ podnikatele zrušit oprávnění bylo povinné zřízení datových schránek všem podnikatelům (tj. i fyzickým osobám, které danou živnost třeba i roky nevykonávaly z rozličných důvodů). Tato nová povinnost zburcovala veliké množství spících podnikatelů a způsobila na několik měsíců přetížení obecních živnostenských úřadů. Jakými množinami je ale tvořena suma „spících“ podnikatelů? Nemohl by živnostenský úřad sám redukovat alespoň některé spící podnikatele z moci úřední? Čím byl způsoben takový nápor na rušení živnostenských oprávnění? Jaké další nástroje by bylo možné a třeba i vítané propojit se systémem Registru živnostenského podnikání? Tyto i další otázky se pokusím zodpovědět v praktické části své diplomové práce na základě teoretických poznatků z části teoretické a také za využití dat a informací, které jsem mohla získat na studentské odborné praxi v lednu a únoru 2022 a následně od května již z pozice zaměstnance na pozici referenta živnostenského úřadu při Magistrátu města Liberec. Ve své pracovní náplni se věnuji právě výkonu činnosti na registračním oddělení odboru, kde jsem měla možnost sbírat data přímo při

¹ Businessinfo, *Do podnikání na živnostenský list se v uplynulém roce pustilo 78 976 nováčků. To je o 15 procent víc fyzických osob než v roce 2021 a nejvíce za posledních jedenáct let.* Businessinfo.cz [online], Zveřejněno [01.02.2023]. ke dni 15.03.2023 Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/clanky/loni-pribylo-nejvic-zivnostniku-za-posledni-dekadu-celkovy-pocet-ale-stagnuje/>

dopadech největších změn provedených během roku 2022 a 2023 v systému agendy živnostenských úřadů a identifikovat postup úřadu při snaze o vyhovění přáním většiny klientů.

Tato diplomová práce se zaměřuje na největší milníky vývoje živnostenského podnikání, které se mohly projevit vyústěním v aktuální stav byrokracie na úseku živnostenského podnikání a na stav činností prováděných živnostenským úřadem.

Pro vykreslení celkového kontextu celé problematiky se budu v první kapitole diplomové práce věnovat nástinu platné právní úpravy živnostenského podnikání.

V kapitole následující se budu věnovat zevrubně teoretickým pojmům spojeným se živnostenským podnikáním. Tyto pojmy budu specifikovat způsobem, jakým je upravuje aktuální zákonná úprava, proto, aby byly pojmy pro čtenáře lépe uchopitelné. Tato kapitola je potřebná pro kapitoly následující, ve kterých budu tyto pojmy dále používat, porovnávat proměnu jejich historických významů a případně i dále přiblížit jejich využívání na základě vlastních praktických zkušeností.

V kapitole další se věnuji novodobé historii úpravy živnostenského podnikání. Živnostenské podnikání by mělo v českých zemích daleko bohatší tradici, pokud by nebylo nuceného omezení svobody podnikání v letech 1945 – 1989. I tomuto období ale dám v této kapitole prostor proto, aby bylo možné ukázat kontrast mezi úpravou prvorepublikovou a následnými poválečnými restrikcemi.

V kapitole následující se zaměřím na mnou vybranou a dle mého uvážení i nejvýraznější novelu živnostenského zákona zákonem č.130/200 Sb. Nejvýraznější proto, že se nejvíce podepsala na praktickém fungování živnostenských úřadů a v mnohém zjednodušila vstup nových podnikatelů do podnikání. Zároveň zde upozorním na možné mezery v možnostech ustanovení udržitelné správy živnostenského podnikání a na některé procesy, které se můžou dnešní optikou jevit jako zanedbané. Tuto hypotézu opřu o dílčí otázky uvedené v kapitole páté. Data získaná v ohraničeném časovém období let 2022 a začátkem roku 2023 jsem získala za pomoci sběru statistických dat z registru živnostenského podnikání. V tomto období se projevily některé nedostatky úpravy živnostenského zákona Novelou.

Pro tuto diplomovou práci využiji primárních a sekundárních literárních zdrojů. Pro praktickou část práce budu využívat především svých znalostí a zkušeností a číselných dat pro ilustraci a doložení svých tvrzení. Mnohé prvky, které budu chtít v praktické části práce zohlednit není prozatím možné opřít o mnoho relevantní zdrojů. Proto musím čerpat hlavně ze svých zkušeností, případně ze zkušeností zprostředkovaných mými kolegyněmi z odboru. Pro komplexnost ale využiji i mediální zdroje pro dosvědčení svých tvrzení, stejně jako články vydané Ministerstvem průmyslu a obchodu.

V závěru se pak budu věnovat zhodnocení vývoje úpravy živnostenského podnikání a pokusím se identifikovat největší výzvy čekající na živnostenské úřady a podnikatele.

1. Platná právní úprava

Vzhledem ke komparativnímu charakteru mé diplomové práce nejdříve vymezím, kterou úpravu živnostenského podnikání budu vnímat jako „normu“, ke které pak budu přirovnávat různé proměny, díky kterým bylo možné dosáhnout aktuální podoby živnostenského práva.

Právo podnikat je postaveno na ústavním základu. Ustanovuje ho článek č. 26 odst. 1 Listiny základních práv a svobod: *„každý má právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu, jakož i právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost“*. Odstavec č. 2 pak stanovuje, že omezení práva na podnikání je možné pouze zákonem.

Dvěma hlavními prameny živnostenského práva jsou zákony č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání (živnostenský zákon – dále jen Žz) ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 570/1991 Sb., o živnostenských úřadech, ve znění pozdějších předpisů. Tyto zákony řadíme mezi předpisy veřejnoprávní povahy. Jsou zdrojem obecné úpravy živnostenského podnikání.

Nedílnou částí legislativy upravující živnostenské podnikání je poté nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností ve znění pozdějších předpisů.

Zvláštní úpravu živnostenského podnikání nalezneme také v mnoha zákonných a podzákonných předpisech např.: zákon č. 586/1992 Sb., zákon o daních z příjmu ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, ve znění pozdějších předpisů a další.

1.1. Živnostenský zákon

Žz tvoří stěžejní právní předpis v oblasti živnostenského práva. Žz upravuje podmínky živnostenského podnikání, specifikuje živnost jako takovou, dále ustanovuje kontrolu nad jeho dodržováním. Je členěn do šesti částí.

- I. Všeobecná ustanovení v § 1 - § 10, ve kterých je stanoveno pozitivní a negativní vymezení pojmu živnost. Jsou zde určeny subjekty živnostenského oprávnění, podmínky pro vznik a trvání živnostenského oprávnění. Dále se tato část věnuje institutu odpovědného zástupce, provozovněm ale např. i překážky při provozování živnosti.
- II. V § 19- § 27 jsou upraveny druhy živností. Jejich rozdělení na živnosti ohlašovací a koncesované.
- III. Rozsah živnostenského podnikání a povinnosti podnikatele upravuje část ohraničená § 28 – § 44.
- IV. Vznik, změna a zánik živnostenského podnikání se věnuje úprava v § 45 – § 60.
- V. Živnostenské kontrola a přestupky na úseku živnostenského podnikání jsou ustanoveny v § 60 - § 66
- VI. Společná, přechodná a závěrečná ustanovení jsou poté obsažena v § 67 - § 81.

Součástí Žz je také 5 příloh. Příloha první obsahuje seznam živností řemeslných. Druhá příloha se zabývá živnostmi vázanými. Třetí příloha obsahuje soupis koncesovaných živností. Poslední čtvrtá příloha se věnuje živnostem volným.

Pro tuto kapitolu jsem vybrala jako stěžejní pramen práva Žz, a proto jsem mu věnovala samotnou podkapitolu. Mnoha jeho specifikacím, stejně jako obsahem další legislativy týkající se živnostenského podnikání se budu věnovat především v kapitole následující.

2. Vymezení živnosti a souvisejících pojmů

V této druhé kapitole budu specifikovat stěžejní pojmy spojené s podnikáním dle aktuální právní úpravy. Pro uchopení tematického rámce ale použiji pojmový aparát slučitelný se současnou úpravou. A až v kapitole následující se budu věnovat proměnám legislativy v živnostenském podnikání. Tato kapitola je podstatná, protože díky ní mohu využívat pak nadále pojmy v ní obsažené. Pro následující kapitolu je také potřebná kvůli názornosti a vykreslení některých nedostatků v úpravě minulé nebo naopak pro vystihnutí jejích přínosů.

2.1. Pozitivní vymezení živnosti – pojem živnost

Živnostenské podnikání – podmínky pro živnostenské podnikání a kontrolu nad ním upravuje živnostenský zákon (Zákon č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání). Jedná se o poměrně úzce vymezenou oblast podnikatelské činnosti v oblasti obchodu, výroby a služeb – taktéž označovanou za legislativní zkratku „živnost“, která zaštiťuje úzce vymezenou oblast způsobů podnikání.²

Oproti obchodnímu zákoníku je pojem živnost v živnostenském zákoně podstatně omezenější. Obchodní zákoník hovoří o postavení podnikatelů a jejich vzájemných obchodních závazkových vztazích a dalších vztazích, zatímco živnostenský zákon se věnuje především podmínkám pro získání živnostenského oprávnění a dále živnost zužuje pomocí pojmových znaků.

Současná právní úprava definuje živnost pomocí živnostenského zákona v §2 jako soustavnou činnost provozovanou samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených v živnostenském zákoně.

Těchto 6 pojmových znaků je nutné splňovat současně a všechny společně, aby se konkrétní činnost mohla označit za živnost.

2.1.1. Soustavnost

Prvním požadovaným znakem je soustavnost. Má se tedy jednat o činnost trvalejšího charakteru, která je vykonávána pravidelně a opakovaně (frekvence není nikterak určená – postačí i činnost opakovaná jen jednou za rok). Tomu odpovídají i sezónní práce jako je provozování tábořišť nebo prodej vánočních ozdob.³ Oproti tomu i pokud činnost požaduje delší časový úsek pro svou realizaci, je i tato

² HORZINKOVÁ, Eva. Živnostenský zákon a předpisy související: s komentářem a příklady : podle stavu k. Praha: Linde, [2008]. str.17.

³ ŠTĚPÁNOVÁ, S. Zakládáme a provozujeme živnost: Podnikání podle živnostenského zákona. Brno: Computer Press. 2007. str.4

označována za soustavnou (jako např. provádění staveb apod.)⁴ Podstatným rozlišovacím údajem mezi soustavností a nahodilostí je úmysl subjektu činnost opakovat. Tento znak je klíčový při posouzení neoprávněného podnikání.

2.1.2. Samostatnost

Samostatnost je hlavním prvkem, který odlišuje živnost od zaměstnaneckého vztahu. Živnostenské podnikání není závislé na zaměstnavateli. Výkon podnikatelské činnosti je řízen a realizován osobou podnikatele. Činnost provádí podnikatel nebo jeho zaměstnanec, který vykonává činnost jeho jménem.⁵

2.1.3. Výkon činnosti vlastním jménem

Třetím znakem je vazba živnosti na výkon činnosti vlastním jménem. Odrazem tohoto znaku je výkon činnosti pod firmou (názvem, pod kterým je podnikatel zapsán v obchodním rejstříku) osoby zapsané v obchodním rejstříku nebo u fyzických osob nezapsaných v obchodním rejstříku pod jménem a příjmením fyzické osoby s případným dodatkem označujícím firmu.⁶ Toto jméno musí podnikatel používat ve tvaru, v jakém je zapsán v obchodním rejstříku. Je nutné, aby se vyhnul užívání zkrácené formy, vynechání dodatků označujících právní formu apod. Toto je nutné dodržovat jak u fyzických tak právnických podnikajících osob. Zde ale můžeme objevit problém v tom, že většina živnostníků se do obchodního rejstříku nezapíše a proto se na ně tato úprava v obchodním zákoníku o obchodní firmě nevztahuje. Upravena je tato problematika až v §8 odst. 2 obchodního zákona, kde se praví, že fyzická osoba musí podnikat svým jménem a příjmením, právnická osoba musí podnikat pod svým názvem – neboli označením uvedeným v zakladatelském dokumentu.⁷ Podnikatel koná na vlastní jméno firmy vždy, bez ohledu na to, zda jedná sám osobně nebo prostřednictvím svých zaměstnanců.⁸

4 KAMENÍK, Petr., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M. Živnostenský zákon: Zákon o živnostenských úřadech : komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2014. str. 3.

5 KAMENÍK, Petr., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M. Živnostenský zákon: Zákon o živnostenských úřadech : komentář. Praha: Wolters Kluwer, str. 3-4.

6 HORZINKOVÁ, Eva a Pavel BĚHOUNEK. Aspekty živnostenského podnikání v praktických aplikacích: živnostenské právo, daňová legislativa, sociální a zdravotní pojištění živnostníků. Praha: VOX, 2005. Management (VOX), str. 11.

7 Štěpánová S., Zakládáme a provozujeme živnost, Computer Press, Brno 2007, strana 8

8 HORZINKOVÁ, Eva a Pavel BĚHOUNEK. Aspekty živnostenského podnikání v praktických aplikacích: živnostenské právo, daňová legislativa, sociální a zdravotní pojištění živnostníků. Praha: VOX, 2005. Management (VOX), str. 11.

Dalším znakem je vlastní odpovědnost. Podnikatel, který vykonává podnikatelskou činnost odpovídá za výsledek činnosti. S touto podmínkou je spojena i majetková odpovědnost – podnikatel ručí svým majetkem.⁹

2.1.4. Provozování živnosti na vlastní odpovědnost

Osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění ručí za závazky z tohoto podnikání celým svým majetkem. U fyzických osob je do souhrnu tohoto majetku zahrnut i majetek, který neslouží k podnikání. U právnických osob je to pak pouze majetek obchodní a tato povinnost se dále nevztahuje na společníky nebo právnické osoby. Podnikatel odpovídá za porušení právních předpisů, za uzavřené závazky a také za předložené výsledky své činnosti. Podnikatel vykonává činnost na vlastní riziko a nese odpovědnost za veškeré případná rizika a následky podnikání.

2.1.5. Účel dosažení zisku

Hlavním identifikátorem toho pojmového znaku je úmysl podnikatele. Nehodnotí se, zdali podnikatel reálného zisku dosáhl ale jeho vlastní úmysl zisku dosáhnout.¹⁰ Zároveň se může hodnotit i existence samotného potenciálu z činnosti vytvářet zisk. Samotný zisk nemusí být vyčíslen pouze penězi. Za zisk jsou považovány i protinávryhy a protislužby.¹¹

2.1.6. Činnost vykonávaná za podmínek stanovených Žz

Poslední podmínka zužuje „živnostníky“ jen na ty subjekty, jejichž činnost je upravena živnostenským zákonem. Jmenovitou úpravu nabízí živnostenský zákon především u činností, které živnostmi nejsou. Těm se také věnuje následující podkapitola.

⁹ KAMENÍK, Petr., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M. *Živnostenský zákon: Zákon o živnostenských úřadech : komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. str.4

¹⁰ MAKALOVÁ, Danka, 2019. *Živnostenský zákon a prováděcí nařízení vlády s komentářem: úplné znění podle stavu k 1.1.2019*. 1. vydání. Praha: Informační centrum ČKAIT, str.3

¹¹ Štěpánová S., *Zakládáme a provozujeme živnost*, Computer Press, Brno 2007, strana 10

2.2. Negativní vymezení živnosti

Živnostenský zákon obsahuje vcelku konkrétní a taxativní výčet činností, které nebylo vhodné zahrnout do režimu živnostenského podnikání i přes to, že naplňují pojmové znaky živnosti dle §2. Výčet najdeme v §3 ŽZ. Za hlavní důvod můžeme označit převažující invenci dalších specializovaných zákonů u těchto činností. Dále živností nejsou činnosti, které bychom také mohli označit za zakázané zákonem nebo odporující dobrým mravům (např. kuplířství, poskytování sexuálních služeb apod.).¹² Zvláštní zákonná úprava se projevuje častým zastoupeních činností realizovaných v režimu autorského zákona, exekutorského zákona, zákonem o bankách apod.

Krom tohoto rozlišení můžeme tyto činnosti, které nejsou živnostmi, rozdělit i dál do třech základních skupin. Tyto skupiny slouží jen pro rozřídění těchto činností a v pořadí ani v zařazení do jednotlivých skupin nevytváří žádný legislativní dopad. V první skupině se jedná o činnosti, které se věnují činnostem vyhrazeným státu (státní monopoly apod.) nebo právníckým osobám (jako je např. hospodaření se solí). Pak do této skupiny patří i autoři a uživatelé výsledků duševní činnosti, která je upravená a chráněná autorským zákonem. Dalšími příklady z této skupiny mohou i být restaurátorské práce¹³, které jsou díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi (dle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů) nebo provádění archeologického výzkumu.¹⁴

Druhou skupinu tvoří soubor činností, které mohou být vykonávány pouze fyzickou osobou. Patří sem především lékaři, lékárníci, přírodní léčitelé¹⁵, advokáti, soudní znalci, tlumočníci, advokáti, burzovní dohodci, zeměměřičští inženýři apod.¹⁶ Obecně bychom tyto činnosti patřící do této skupiny mohli opět označit legislativní zkratkou „komorová podnikání“ nebo také „svobodná podnikání“.

Třetí skupina zaštiťuje velmi rozmanitou množinu činností. Zajímavým členem této skupiny je např. pronájem nemovitostí, bytů a nebytových prostor, která může být živnostenským podnikáním, pokud splňuje znaky např. hostinské činnosti (nabízí

¹² HORZINKOVÁ, Eva; URBAN, Václav. Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem. 13. vydání, Praha: Linde Praha, 2013, 328 s. ISBN 9788086131979, str. 20.

¹³ Pozn.: restaurování kulturních památek nebo jejich částí bylo dříve koncesovanou živností. Oprávnění k této činnosti pozbyla platnosti ke dni 01.03.2001. Důvodem byla potřeba zákonodárce zvýšit ochranu a požadavky na odbornou způsobilost potřebnou k této činnosti.

¹⁴ § 21 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

¹⁵ Dříve byla tato činnost živnostíí volnou.

¹⁶ KAMENÍK, Petr., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M. *Živnostenský zákon: Zákon o živnostenských úřadech : komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. str.11 -21.

ubytování hotelového typu apod.)¹⁷ Jinak je pro dlouhodobý pronájem nemovitosti potřebná „pouze“ příslušná registrace na finančním úřadě.

Nebo je možné některé tyto činnosti provozovat zcela volně – bez konkrétního oprávnění. Příkladem takové činnosti může být prodej nezpracovaných rostlinných a živočišných produktů z vlastní pěstitelské a chovatelské činnosti fyzické osoby (pokud se jedná o přebytky zamýšlené pro vlastní spotřebu). U této problematiky je ale třeba zachovat a případně při nějakém prošetřování také ověřit, zda byl skutečně původní úmysl využívat výpěstky pro svou spotřebu a není to opakující se úmyslný stav. Takového „nepodnikání“ je také často ohraničeno i výší výdělku od které by se o výdělečnou a pravidelnou činnost jednat mohlo.

2.3. Subjekty v živnostenském podnikání

Subjekty v živnostenském podnikání dělíme do dvou skupin. Na subjekty oprávněné provozovat živnost a na správní orgány vykonávající správu živnostenského podnikání. Skupinou první se zabývá ŽZ, skupinou druhou pak zákon o živnostenských úřadech.

2.3.1. Subjekty oprávněné vykonávat živnost

Právo podnikat je dle čl. 26 Listiny základních práv a svobod zaručeným právem. Omezení podnikání je možné jen za podmínek daných zákonem, jak jsem již uvedla výše.

Podle § 5 zákona č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání mohou živnost provozovat fyzické nebo právnické osoby, které jsou adresáty veřejnoprávního působení. Toto platí, pokud subjekty splňují příslušné podmínky pro provozování živnosti na území České republiky a získají příslušné živnostenské oprávnění. Fyzické osoby při žádosti o živnostenské oprávnění dělíme do tří základních skupin.

První skupinu tvoří tzv. české fyzické osoby“, tedy osoby, které mají bydliště na území České republiky. Bydlištěm je pro účely živnostenského zákona rozuměn trvalý pobyt. U tohoto posouzení není rozhodující občanství fyzické osoby.

¹⁷ HORZINKOVÁ, Eva; URBAN, Václav. Živnostenský zákon a předpisy souvisící : s komentářem a příklady: podle stavu k 1.7.2008. Praha : Linde, 2008, str. 32

Druhou skupinou jsou takové fyzické osoby, které mají pobyt na území členského státu Evropské unie, nebo států Dohody o Evropském hospodářském prostoru (EHP) nebo jsou občany Švýcarské konfederace.¹⁸

Do poslední skupiny se pak zahrnují budoucí podnikatelé, kteří nemají bydliště na území ČR a nepatří ani do skupiny druhé. Tyto fyzické osoby jsou občany tzv. 3. zemí. Takové osoby mají odlišné povinnosti než subjekty z obou předcházejících skupin ve vazbě právě na adresu pobytu v České republice.

Obdobně jsou rozděleny i právnické osoby. Živnostenský zákon přistupuje ke všem právnickým osobám obdobně. Jedná se o české právnické osoby, které mají sídlo na území ČR. Dále to jsou právnické osoby, které mají sídlo v Evropské unii, EHP nebo Švýcarské konfederaci a nakonec ty, které nemají sídlo v žádné ze zmiňovaných zemích nebo společenstvech a mají sídlo právě ve 3. zemích. Zahraniční fyzické nebo právnické osoby mohou na území ČR podnikat za stejných podmínek a ve stejném rozsahu jako je tomu u českých osob, pokud ale živnostenský nebo jiný zákon neurčí jinak.

Samotné založení a vznik právnických osob je upraven v několika dalších speciálních právních předpisech.

Na opačné straně veřejnoprávních vztahů mezi subjekty živnostenského podnikání budou figurovat orgány státní správy pověřené výkonem veřejné moci, kterým se věnuji dále v následující podkapitole.

2.3.2. Správa živnostenského podnikání

Na základě ustanovení obsažených v §1 zákona č. 570/1991 Sb., o živnostenských úřadech, tvoří orgány správy živnostenského podnikání tři stupňovou soustavu. Tyto úřady jsou taktéž subjekty živnostenského zákona a zastupují zde stát v pozici nadřazeného subjektu. Třístupňová soustava orgánů správy živnostenského podnikání je tvořena: obecními živnostenskými úřady, krajskými živnostenskými úřady a Živnostenským úřadem České republiky.¹⁹

¹⁸ KAMENÍK, Petr., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M. *Živnostenský zákon: Zákon o živnostenských úřadech : komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. str.31-32.

¹⁹ KAMENÍK, Petr., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M. *Živnostenský zákon: Zákon o živnostenských úřadech : komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 287.

Obecní živnostenské úřady jsou zřizovány v sídlech obecních úřadů obcí s rozšířenou působností. Na území ČR se jich nachází celkem 227. Z tohoto počtu 205 v rámci obcí s rozšířenou působností a 22 dalších na území města Prahy v rámci odborů městských částí určených Statutem hlavního města Prahy. Do pravomocí a působnosti obecních živnostenských úřadů spadá výkon činnosti daných živnostenským zákonem, provozování živnostenského rejstříku a současně také plní funkci centrálních registračních míst (této a dalším rozšiřujícím působnostem se budu věnovat v další kapitole). Dle rozsahu živnostenského zákona jsou obecní živnostenské úřady také oprávněny provádět živnostenskou kontrolu.

Krajské živnostenské úřady jsou takové organizační útvary náležící krajským úřadům. Na území Č se nachází celkem 14 krajských živnostenských úřadů. Fungují v rámci 13 krajských úřadů a posledním je živnostenský úřad při Magistrátu města Prahy. Mají postavení odborů. Jejich pravomoci tvoří především komplex činností obsahující koordinaci, řízení, kontrolu a metodickou činnost vykonávanou vůči obecním živnostenským úřadům. Zároveň jsou odvolacím orgánem při rozhodování o odvolání proti rozhodnutím učiněným obecním živnostenským úřadem. Dále jsou také oprávněny provozovat živnostenský rejstřík. Spíše, než zápisům do něj se ale věnují vydáváním sestav dle zadané příslušnosti. Krajské živnostenské úřady jsou také oprávněny vyžadovat od ústředních správních úřadů stanoviska a vyjádření pro možný jednotný výkon správy živnostenského podnikání.²⁰

Živnostenský úřad České republiky je ustanoven ústředním orgánem živnostenské správy. Náplní jeho činnosti je řízení, usměrňování a kontrolní činnost nad krajskými živnostenskými úřady. Jako samostatný úřad nebyl dosud zřízen, ale výkonem jeho působnosti je pověřeno Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky (dále jen |MPO). V rámci MPO Živnostenský úřad České republiky existuje jako samostatný odbor.²¹

²⁰ Zákon č. 570/1991 Sb., o živnostenských úřadech, v platném znění

²¹KAMENÍK, Petr., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M. *Živnostenský zákon: Zákon o živnostenských úřadech : komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. str.288

2.4. Podmínky provozování živnosti

Živnostenský zákon ukládá podmínky pro vznik živnosti dvojího typu. Úpravu všeobecných podmínek nalezneme v § 6 ŽZ, zatímco úpravu zvláštních podmínek pak v § 7 ŽZ. Podmínky zde uvedené musí splnit každá osoba, která žádá o živnostenské oprávnění. Zároveň tyto podmínky musí být splněny současně a jejich vyhovění musí trvat po celou dobu provozování živnosti.

Tato problematika prošla výraznou novelizací a byla snížena administrativní zátěž kladená na podnikatele. Dle aktuální úpravy již není podnikatel povinen předkládat doklady např. o tom, že daná fyzická osoba nemá daňové nedoplatky, nebo nedoplatky na sociálním či zdravotním pojištění (tyto jsou stále překážkou v provozování živnosti ale již se neposuzují při ohlášení živnosti/podání žádosti o koncesi – stále ale jsou důvodem pro pozastavení nebo zrušení živnostenského oprávnění – dalším překážkám se budu věnovat v pozdější kapitole). Také byla zrušena podmínka spolehlivosti, která se dokládala k žádostem o koncesované živnosti. Tato podmínka postrádala dostatečnou právní jistotu a nebyla dostatečně specifikovaná zákonem.

2.4.1. Všeobecné podmínky provozování živnosti

Podmínky zde uvedené musí splnit každá osoba, která žádá o živnostenské oprávnění. Zároveň tyto podmínky musí být splněny současně a jejich vyhovění musí trvat od ohlášení živnosti (žádosti o koncesi) až po celou dobu provozování živnosti. Pokud ohlašovatel nesplňuje některou z podmínek, je mu na základě rozhodnutí neuděleno živnostenské oprávnění. U koncesovaných živností pak nesplnění podmínek vede k zamítnutí žádosti o koncesi. Podmínky musí splňovat fyzická osoba podnikatele, nebo v případě právnických osob odpovědný zástupce.²² Pokud odpovědný zástupce přestane splňovat podmínky, musí podnikatel do 15 dnů ustanovit nového odpovědného zástupce, který by podmínky splňoval.

Na rozdíl od zvláštních podmínek není možné u podnikatele nahradit svou osobu osobou odpovědného zástupce. Výjimky z tohoto ustanovení jsou možné jen dle ŽZ (např. při ustanovení pokračovatele po úmrtí podnikatele). Všeobecné podmínky jsou pouze dvě plná svéprávnost a bezúhonnost.

²² KAMENÍK, Petr., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M. *Živnostenský zákon: Zákon o živnostenských úřadech : komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. str.35

Svéprávnost upravuje občanský zákoník jako „způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem“²³ – tedy právně jednat. Plná svéprávnost se nabývá zletilostí fyzické osoby dovršením 18 let. Rozhodnutím soudu může zletilosti dosáhnout i osoba mladší tzv. emancipací – tedy přiznáním zletilosti nebo uzavřením manželství.²⁴ Soud takto může rozhodnout na návrh nezletilého staršího 16 let. Pokud tento doloží soudu svou schopnost se sám živit a obstarávat své záležitosti a zároveň pokud k tomu dá souhlas i zákonný zástupce nezletilého. Ze závažných důvodů může soud vyhovět i v případě, že je uznání zletilosti v dobrém zájmu nezletilého. Návrh může podat i zákonný zástupce nezletilého a pokud nezletilý souhlasí, soud může návrhu vyhovět poté, co nezletilý prokáže schopnost se sám živit a obstarávat své záležitosti. Další alternativou je přivolení soudu k souhlasu zákonného zástupce k provozování samostatné výdělečné podnikatelské činnosti. Toto přivolení nahrazuje i případnou podmínku na dosažení určitého věku, pokud ji stanovuje zvláštní právní předpis (v tomto případě Žz). Tato podmínka má ochranný charakter ve vztahu k podnikateli – posuzuje především jeho vlastní schopnost právně jednat a dostatečně uvážit důsledky své činnosti.²⁵

Druhou podmínkou je bezúhonnost. Bezúhonnost je v Žz vymezena negativně v §6 odst. 2 Žz. Bezúhonnou osobou není ta osoba, která byla pravomocně odsouzena za úmyslný trestný čin, který měl souvislost s podnikáním, nebo s předmětem podnikáním o který osoba ohlašuje (o který žádá). Živnostenský úřad si při posuzování splnění této podmínky může vyžádat opis pravomocného rozhodnutí, nebo může nahlížet do spisu. Občan České republiky prokáže splnění této podmínky výpisem z Rejstříku trestů. Tento dokument nemusí ohlašovatel (žadatel) při ohlášení dokládat. Živnostenský úřad si o něj sám zažádá elektronicky. Občan EU, EHP nebo Švýcarské konfederace nebo občan 3. země doloží živnostenskému úřadu dokladem obdobný z příslušného státu. Pokud stát obdobný doklad nevydává, doloží osoba čestné prohlášení o bezúhonnosti učiněné před notářem nebo správním orgánem daného státu.²⁶ Tyto dokumenty musí být přeloženy úředně ověřeny. Tato všeobecná podmínka naopak chrání potenciální zákazníky budoucího podnikatele. Vytváří tak

²³ § 15 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

²⁴ § 30 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník.

²⁵ KAMENÍK, Petr., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M. *Živnostenský zákon: Zákon o živnostenských úřadech : komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. str.36.

²⁶ KAMENÍK, Petr., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M. *Živnostenský zákon: Zákon o živnostenských úřadech : komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. str.37.

domněnku o tom, že je osoba podnikatele důvěryhodná minimálně v oboru podnikání, který aktuálně nahlašuje.

2.4.2. Zvláštní podmínky provozování živnost

Zvláštní podmínky provozování živnosti jsou po ohlašovatelích (žadatelích) požadovány, pokud tento ohlašuje (žádá o) živnosti řemeslné, vázané anebo koncesované. Podle §7 Žz tvoří tyto zvláštní podmínky odborná způsobilost nebo jiná způsobilost, pokud je Žz anebo zvláštní předpisy vyžadují.²⁷

Odborná způsobilost je celek, tvořený znalostmi a dovednostmi získanými při dosažení požadovaného vzdělání a výkonu praxe v konkrétním oboru. Tyto znalosti a dovednosti musí podnikatel prokázat živnostenskému úřadu již při ohlášení živnosti nebo žádosti o koncesi – není možné jich dosáhnout až při podnikání. Dokladem prokazujícím odbornou způsobilost může být osvědčení o rekvalifikaci nebo vysvědčení a daném oboru. Konkrétněji je odborná způsobilost specifikována v §21 a §22 Žz a poté konkrétně pro jednotlivé předměty podnikání v přílohách Žz č. 2,3 a 5, kde jsou jednotlivé konkrétní požadavky přiděleny jednotlivým živnostem/koncesím. Odborná způsobilost je požadována po podnikající fyzické osobě (nebo po jejím odpovědném zástupci) i po odpovědném zástupci právnické osoby. Odborná způsobilost je požadována po podnikateli po celou dobu provozování živnosti až na některé výjimky stanovené v Žz.²⁸

²⁷ KAMENÍK, Petr., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M. *Živnostenský zákon: Zákon o živnostenských úřadech : komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. str.42.

²⁸ KAMENÍK, Petr., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M. *Živnostenský zákon: Zákon o živnostenských úřadech : komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. str.46

2.5. Dělení živnosti

Živnosti se dělí na ohlašovací a koncesované. Živnosti ohlašovací, které při splnění podmínek jsou provozovány na základě ohlášení. Koncesované živnosti mohou být provozovány na základě koncese. Z tohoto poznatku je zřejmé, že živnosti se mohou rozdělovat dle způsobu svého vzniku do dvou skupin. Rozlišné je pojetí okamžiku vzniku oprávnění. Ohlašovací živnosti vznikají dnem ohlášení, koncesované až dnem nabytí právní moci rozhodnutí o udělení koncese. Živnosti ohlašovací se dále dělí na živnosti řemeslné, vázané a živnost volnou.²⁹

2.5.1. Volná živnost

Volná živnost se nazývá „Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona“. Činnosti neuvedené ve zmíněných přílohách jsou specifikovány souborem 81 oborů volné živnosti. Obsahové náplně jsou obsaženy v příloze č. 4 živnostenského zákona. Specifickým oborem je obor vedený pod číslem a názvem: „82. Výroba, obchod a služby jinde nezařazené“. Tento obor živnosti volné i přes svůj zavádějící název opravňuje podnikatele k výkonu činností jen velmi úzce vymezených. Musí se jednat o živnost, tedy činnost, které vyhovuje pojmovým znakům živnosti a zároveň to nemůže být činnost, která by se svou obsahovou náplní mohla připodobnit k některé již existující živnosti. Institut tohoto oboru je vcelku ošemetný a po osobní konzultaci u příležitosti školení s paní Ing. Miladou Hrabánkovou převládá přesvědčení, že pro jeho ohlášení je třeba aby měl podnikatel již předem připravenou takto specifickou činnost, kterou chce vykonávat. Na referentovi živnostenského úřadu pak zůstává posouzení, zda se daná činnost do tohoto oboru ustanovit dá, nebo zda spadá do režimu živnosti jiné či snad ani živností není.

Povinností podnikatele při ohlášení volné živnosti je tedy specifikovat svou podnikatelskou činnost výběrem jednoho nebo několika oborů volné živnosti. U fyzických podnikajících osob je dále nedoporučováno vybit obory volné živnosti všechny a najednou. Je nepravděpodobné, aby podnikatel souběžně například těžil rašelinu a zároveň vyráběl školní pomůcky a bižuterii. Z tohoto důvodu je možné, aby podnikatel i opakovaně měnil výběr svých oborů podnikání a vždy ho přizpůsobil svým aktuálním podnikatelským záměrům. Takovéto změny jsou nyní bezplatné.

²⁹ KAMENÍK, Petr., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M. Živnostenský zákon: Zákon o živnostenských úřadech : komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2014. str.89.

U právnických osob se na tento pokyn příliš nehledí, protože právnické osoby mohou mít už z povahy své činnosti portfolio činností širší.

2.5.2. Řemeslné živnosti

Řemeslné živnosti specifikuje příloha č. 1 Žz. Jsou to typicky tradiční řemesla jako Zednictví, Hostinská činnost a dále Truhlářství, podlahářství. Předpokladem pro výkon těchto činností je splnění zvláštních podmínek.³⁰ Pro řemeslné živnosti je nutné splnění požadavku odborné způsobilosti. Toho může podnikatel docílit např. výučním listem (předkládaným společně s vysvědčením o závěrečné zkoušce), šestiletou praxí v oboru, nebo ustanovením odpovědného zástupce. Institutu odpovědného zástupce se budu věnovat později.

2.5.3. Vázané živnosti

Vázané živnosti upravuje taxativní výčet v příloze č. 2 Žz. Typickými členy této množiny podnikatelských oborů jsou například Masérské, rekondiční a regenerační služby, Provozování autoškoly anebo Činnosti při kterých je porušována integrita lidské kůže. Pro jejich provozování musí podnikatel doložit osvědčení, vzdělání na úrovni středoškolské nebo dokonce vysokoškolské. Některé krom vzdělání požadují i praxi.

2.5.4. Koncesované živnosti

Koncesovaným živnostem je věnována příloha č. 3 Žz. Pro provozování těchto živností je často požadována odborná způsobilost. Výjimku tvoří omezené množství koncesí provozovaných pouze v částečném rozsahu (typickým příkladem je koncese Prodej lihu, konzumního lihu a lihovin). Získání oprávnění pro provozování mnohých koncesí je vázáno na souhlasné stanovisko příslušného orgánu státní správy (např. stanovisko k udělení koncese pro Silniční motorovou dopravu v části rozsahu, ve kterém je stanovisko vyžadováno speciálním zákonem).

³⁰ KAMENÍK, Petr., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M. Živnostenský zákon: Zákon o živnostenských úřadech : komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2014. str.89.

2.6. Odpovědný zástupce

Živnostenský zákon hovoří v § 11 o odpovědném zástupci jako o fyzické osobě, která splňuje všechny požadované předpoklady pro provozování živnosti.³¹ Odpovědný zástupce tedy musí splňovat všeobecné i zvláštní podmínky pro provozování živnosti. Funkcí odpovědného zástupce je zaštitit realizaci a výkon živnostenského podnikání z hlediska odbornosti a vzdělání. Odpovědný zástupce taky zajišťuje dodržování právních předpisů při podnikání. Živnostenský zákon specifikuje mnoho případů, kdy má podnikatel povinnost ustanovit odpovědného zástupce. Pro zachování kontinuity této kapitoly zde uvedu jen některé.

Povinnost využití institutu odpovědného zástupce má fyzická osoba, která sama nesplňuje zvláštní podmínky pro provozování živnosti.

Dále tuto povinnost má právnická osoba u živností, které vyžadují splnění zvláštních podmínek. Pokud by zvláštní podmínky splňoval statutární orgán právnické osoby, bude na funkci odpovědného zástupce ustanoven přednostně on. Pokud to není možné, je třeba ustanovit třetí osobu. Toto ustanovení má zabezpečit co největší propojení odpovědného s právnickou osobou. Tím by mohlo být zaručeno trvalé obsazení této pozice a zamezilo by se i případným dalším obtížím se zapojováním třetí osoby.

Odpovědného zástupce ustanoví i osoba, která chce pokračovat ve výkonu živnostenského podnikání při úmrtí podnikatele. Tato povinnost vzniká, pokud osoba sama nesplňuje zvláštní podmínky pro provozování živnosti.

Krom těchto příkladů (jedná se pouze o výběr několika základních) může podnikatel ustanovit odpovědného zástupce i dobrovolně.

Nejen, že odpovědný zástupce musí splňovat obecné a zvláštní podmínky ale také musí pro vznik své funkce projevit souhlas. Souhlas je z povahy věci písemný, provedený na tiskopise „Prohlášení odpovědného zástupce“. Pokud není odpovědný zástupce při odhlášení fyzicky přítomen před živnostenským úřadem, je možné, aby podnikatel tento souhlas s úředně ověřeným podpisem odpovědného zástupce předložil spolu s dokumenty prokazujícími splnění zvláštní podmínky provozování živnosti (pokud tyto dokumenty již neexistují v Registru živnostenského podnikání v podobě trvale

³¹ KAMENÍK, Petr., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M. Živnostenský zákon: Zákon o živnostenských úřadech : komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2014. str.63.

platných dokumentů). Výkon funkce odpovědného zástupce je dále limitován počtem subjektům, kterým může odpovědný zástupce tuto službu poskytnout. Stropem počtu subjektů jsou čtyři.³² Toto ustanovení má zaručit, že se odpovědný zástupce bude skutečně aktivně intervenovat do provozování živnosti podnikatelem. Vzhledem k tomu, že vztah odpovědného zástupce je často smluvní a za úplatu je to i projev ochrany podnikatele.

2.7. Překážky provozování živnosti

Překážky provozování živnosti upravuje Žz v §8 Žz. Pro vznik i existenci stávající živnosti je třeba splnění obecných i zvláštních podmínek (viz výše) a zároveň i absence překážek provozování živnosti dle této podkapitoly.

První překážka provozování živnosti vzniká prohlášením konkursu na podnikatele. Rozhodným je pro vznik této překážky den, kdy nabude právní moci rozhodnutí o ukončení provozu v podniku nebo den odlišný.

Živnost také nemůže provozovat osoba, které od právní moci rozhodnutí o zamítnutí insolvenčního návrhu z důvodu nedostatku majetků potřebných pro úhradu nákladů insolvenčního řízení neuběhly 3 roky. Toto ustanovení se vztahuje jak na fyzické, tak právnické osoby. Tato překážka může být prominuta. Prominutí může provést živnostenský úřad, pokud žadatel dostatečně prokáže, že splňuje předpoklady pro plnění finančních závazků i povinností podnikatele. Toto je na uvážení živnostenského úřadu. Toto omezení má za úkol chránit potenciální klienty podnikatele nebo další účastníky obchodních vztahů. Vůči podnikateli zatíženému takovouto překážkou mohou vznikat pochybnosti o jeho důvěryhodnosti. Až pokud je potenciální podnikatel schopen prokázat nenaplnění této obavy je živnostenský úřad schopen tuto překážku prominout.³³

Další možností je i nastání situace při insolvenčním řízení, při které soud vydá předběžné opatření. Tímto úkonem soud omezí podnikatelovo nakládání s majetkem a také mu ustanoví insolvenčního správce. Pro prominutí této překážky pak podnikatel potřebuje souhlas insolvenčního správce s provozováním živnosti.

32 KAMENÍK, Petr., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M. Živnostenský zákon: Zákon o živnostenských úřadech : komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2014. str.62-66.

33 KAMENÍK, Petr., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M. Živnostenský zákon: Zákon o živnostenských úřadech : komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2014. str.53.

Překážkami pro provozování živnosti mohou být i překážky veřejnoprávní. K těm dojde, pokud je fyzické osobě soudem nebo správním orgánem uložen trest (nebo sankce) zákazu činnosti. Tento zákaz činnosti musí být konkrétní, specifický a musí se týkat konkrétního oboru živnosti nebo oboru příbuzného. Živnostenský úřad pak na základě rozsudku posoudí, zda se rozsah zákazu vztahuje i na konkrétní živnost. Volná živnost je opět v tomto ustanovení velmi specifická. Zrušení oprávnění se jí netýká, pokud je zákaz činnosti specifikován pouze ke konkrétnímu oboru volné živnosti, upraví podnikatel své živnostenské oprávnění, pokud je to možné a bude moci vykonávat činnosti jiné.

Překážky provozování živnosti se obdobně promítnou i na právnickou podnikající osobu, pokud jejímu statutáři vznikne překážka specifikovaná Žz.

Znovu ohlásit živnost (požádat o udělení koncese) je možné po uplynutí tří let. V případě stanoveném v § 58 odst. 3 Žz, tedy udělení koncese v jiném oboru, je tato lhůta kratší. Stanovena je na dobu 1 roku.³⁴

2.8. Provozovna

Provozovnu upravuje Žz v §17 a §18. Provozovnou je myšlen prostor, ve kterém podnikatel provozuje svou živnost. Podnikatel má povinnost ohlásit provozovnu živnostenskému úřadu předem – tj. před zahájením podnikání na provozovně. Prostor provozovny musí být pro provozování živnosti způsobilý. Na žádost živnostenského úřadu musí podnikatel předložit právní důvod k užívání prostor pro podnikání – zpravidla je to nájemní smlouva nebo vlastnické právo (vlastnické právo ověří živnostenský úřad sám dle výpisu z katastru nemovitostí). Dále má podnikatel povinnost provozovnu řádně označit. Označení musí být umístěno před první překážku při pohledu kolemjdoucího (před zamykanými dveřmi budovy apod.) viditelně a trvale a musí uvádět: IČ podnikatele, provozní dobu, odpovědnou osobou za chod provozovny. Podnikatel je povinen nahlásit i ukončení činnosti na provozovně a uvedení adresy pro vypořádání závazků v provozovně.³⁵

34 KAMENÍK, Petr., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M. Živnostenský zákon: Zákon o živnostenských úřadech : komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2014. str.55.

35 Zákon č. 455/ 1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon) § 17 a §18

2.9. Ohlášení změn při výkonu podnikatelské činnosti

Již v předchozí podkapitole jsem naznačila některé povinnosti týkající se ohlášení změn při výkonu živnostenské činnosti podnikatelem ve vztahu k provozovně. Tato povinnost ohlašovat jakékoliv jiné a další změny se obdobně vztahuje jak na fyzickou, tak na právnickou osobu. Změny se ohlašují živnostenským a případně i dalším dotčeným úřadům. Oznámení změny některým konkrétní úřadům může zajistit živnostenský úřad sám v rámci výkonu činnosti jako CRM (Centrální registrační místo – o této funkci živnostenských úřadů budu hovořit podrobně v následující kapitole). Některé údaje ale živnostenský úřad změnit nemůže. Jedná se o ty údaje spadající například do jiných rejstříků (živnostenský úřad nezapiše ani nepředá na žádost podnikatele informaci o změně příjmení nebo adresy bydliště – tato agenda náleží registru obyvatel). Změny provedené v ostatních registrech zohlední a zapiše živnostenský úřad až následně po získání údajů o zapsání nových údajů dotčeným registrem.

Změny, které ale v gesci živnostenského úřadu jsou musí podnikatel nahlásit nejdéle do 15 dnů ode dne jejich vzniku.

2.9.1. Přerušování a pokračování provozování živnosti

Podnikatel má možnost přerušování provozování živnosti. Tento institut je ustanoven v § 31 odst. 11 – 13 Žz. Přerušování stanoví podnikatel předem na dobu určitou. Využití této možnosti je na uvážení podnikatele a není pro podnikatele povinné. Pokud chce podnikatel této možností využít, přerušuje se podnikání dnem doručení oznámení o přerušování, nebo jiným následujícím datem. Oznámení musí obsahovat i dobu po kterou si přeje podnikatel mít živnost přerušenu (je třeba aby se podnikatel vyhnul pokynu přerušování „na neurčito“).

Existence konkrétního data je důležitá pro případné pokračování živnosti. Pokud bude chtít podnikatel s přerušenu živností v provozování živnosti pokračovat a nevyrozumí o této skutečnosti živnostenský úřad, dopustí se tak přestupku dle § 62 odst. 1 písm. r) Žz. Posouzení délky trvání anebo samotné existence přerušování je podstatní i pro případné zrušení živnosti na základě § 58 odst. 5 Žz. Právě zániku živnostenského oprávnění se budu věnovat v následující kapitole.

2.10. Zrušení a zánik živnostenského oprávnění

Zrušení a zánik živnostenského oprávnění představují dva způsoby pozbytí živnostenského oprávnění. Žz tyto instituty opravuje v hlavě III, § 57 a § 58.

Živnostenské oprávnění zaniká dle § 57:

- a) Smrtí podnikatele, pokud po jeho smrti není pokračovatel v provozování živnosti dle §13 Žz.
- b) Zánikem právnické osoby, pokud nedojde na případy stanovené v §14 Žz
- c) Uplynutím doby, pokud bylo živnostenské oprávnění vystaveno na dobu určitou. Zániku však lze zabránit, pokud projeví podnikatel úmysl pokračovat v podnikání. Rozdílná úprava je u zahraniční podnikající osoby, u které má na platnost povolení k pobytu vázané živnostenského oprávnění. Taková osoba musí do stanoveného data předložit doklad o prodloužení pobytu.
- d) Výmazem zahraniční osoby povinně zapsané v obchodním rejstříku nebo jejího předmětu podnikání z obchodního rejstříku.
- e) Stanoví-li tak zvláštní právní předpis
- f) Rozhodnutím živnostenského úřadu o zrušení živnostenského oprávnění.

V §58 stanoví Žz, kdy živnostenský úřad zruší podnikateli živnostenské oprávnění. Základními příčinami pro zrušení živnostenského oprávnění jsou:

- a) Podnikatel již nesplňuje podmínky stanovené v § 6 odst. písm. a) nebo b). Nesplňuje tedy všeobecné podmínky pro provozování živnosti – viz výše.
- b) Nastanou překážky v provozování živnosti – viz. výše
- c) Podnikatel sám o zrušení požádá.
- d) Podnikatel neprokáže právní důvod užívání prostor podle § 31 odst. 2 – tedy oprávnění k užívání sídla.

Úprava v § 58 upravuje i mnohé další důvody pro zrušení živnostenského oprávnění. Tato úprava je značně obsáhlá a pro zachování funkčnosti této podkapitoly jsem zde uvedla jen výběr příčin pro zrušení živnostenského oprávnění. V pozdější kapitole se ale ještě budu podrobněji věnovat zrušení živnostenského oprávnění dle § 58 odst. 5.

Tato kapitola měla za cíl vystihnout a stručně definovat základní pojmy spojené s živností, podmínkami vzniku živností, povinnostmi podnikatele i příčinami pro zánik nebo zrušení živnostenského oprávnění. Pro vymezení a užívání pojmů dále v této diplomové práci jsem se pojmům věnovala pouze v základním rozsahu tak, aby bylo zřejmé, s jakými výklady pojmů budu v následujících kapitolách pracovat.

3. Historie živnostenského podnikání

V této kapitole se budu stručně věnovat problematice historického vývoje legislativy živnostenského podnikání. Pro účel této kapitoly se budu věnovat až historii pozdější a vynechám éru středověku a raného novověku. Naopak vyšší pozornosti se dostane 2. pol. 20. století. Jako první se budu věnovat velmi specifické úpravě živnostenské činnosti na konci 19. století.

3.1. Živnostenský řád 1860

V druhé polovině 19. století probíhá zásadní změna vztahu k dosavadním cechovním uspořádáním. Dne 1. května 1860 se totiž stává účinný živnostenský řád. Živnostenský řád byl jen dílčí normou vydanou s dalšími v Císařském patentu 227/1859 ř.z.³⁶ Živnostenský řád nesl znaky podnikatelské myšlenky, především pak myšlenku podnikatelské svobody. Živnostenský řád totiž umožňoval vstup do podnikání každé svéprávné osobě a označoval živnostenské oprávnění jako prvek osobní svobody. Omezení byla ustanovena až u koncesí a hlavně tzv. koncesí reálných. Regulace těchto reálných koncesí totiž podle živnostenského řádu připadala státu.³⁷

Živnost jako pojem nebyla v živnostenském řádu uceleně definována. Její specifikaci ale bylo možno identifikovat z obsahu dokumentu. Živnost měla být činností, právně a morálně dovolenou, provozovanou pro odbyt a zisk. Zároveň to mohla být činnost pouze taková, kterou dále neupravovaly další právní předpisy jako např. činnost hornická, zemědělská, lesnická nebo literární.³⁸ Už tato definice se v mnohých prvcích v samotných pojmových znacích současných živností, jak jsem už uvedla v kapitole předchozí. Projevuje se tu prvek úmyslu živnostníka získat zisk a také se za živnosti vyřezují některé činnosti, které jsou upraveny speciálními zákony.

Živnostenský řád rozlišoval i druhy živností. Existovala živnost osobní, která zanikala smrtí podnikající osoby. Opakem k osobní živnosti ní pak byly živnosti reálné, které bylo možné převádět na jiného podnikatele. Výkon těchto reálných živností nebyl vázán na osobu podnikatele ale na majetek. Nabytí práva podnikat v reálné živnosti

36 KAMENÍK, Petr., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M. Živnostenský zákon: Zákon o živnostenských úřadech : komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2014. str. 23

37 MALÝ, Karel, et al. Dějiny českého a československého práva do roku 1945. 3. přepracované vydání Praha : Linde Praha a.s., 2003, str. 293.

38 HOETZEL, Jiří; WEYR, František. Slovník veřejného práva československého: Sv. U, V až Ž. Brno : Rovnost, 1948. str. 906 -907

mohl budoucí živnostník např. koupí nebo zděděním té nemovitosti se kterou byla tato činnosti spojená.

Za svou více než stoletou existenci byl živnostenský řád mnohokrát měněn a doplňován. Literatura dnes dává velký význam novele č. 39/1833 ř.z., řemeslnické, kterou bylo ustaveno dělení živností na živnosti řemeslné. Živnost osobní tak průběžně získala možnosti dalšího dělení svých činností. Dětila se na koncesované, svobodné, obchodní vázané a už zmíněné řemeslné. Krom přidání typu živnosti ustanovila tato novela povinnost předkládat průkaz o způsobilosti. Dále vznikla touto úpravou povinnost vytvářet tzv. nucená společenstva pro všechny jednotlivé druhy živnostenského podnikání.³⁹ Postupně se živnostenský řád upravoval a vznikala další dělení. Například novelou dělnickou se začaly upravovat pracovní vztahy pracovníků, otázka volných svátečních dní i otázky týkající se živnostenských soudů. Živnostenský řád byl novelizován více než padesátkrát.

Tento dokument platil na našem území po více než sto let. Zrušen byl až zákonem č. 65/1965 Sb., zákoníkem práce. Celkem byl živnostenský řád novelizován 50 krát.⁴⁰ Už tato historická úprava živnostenského podnikání ale nesla určité prvky, které jsou typické pro a společné pro všechny následující úpravy a přetrvaly i do dnešních ustanovení.

3.2. Období první republiky do roku 1945

Úpravu ustanovenou za Rakouska-Uherska nahradilo právo poválečného Československa. Stejně jako mnohé i živnostenský řád z roku 1859 byl do nového státního zřízení převzat včetně jeho mnohých novel a měl být dále upravován.

Z předchozí kapitoly mohlo být nápadné, že živnostenské podnikání nebylo příliš omezováno. Postupnými dalšími novelami ale byly podmínky pro podnikání zpřísnovány a podnikatelské svobody omezovány. Příkladem toho může být vládní nařízení č. 162/1935 Sb., o dočasném omezení některých odvětví podnikání nebo nařízení vlády č.265/1938 Sb., o dočasných omezeních v živnostenském a jiném výdělečném podnikání. Výsledkem několika dalších vládních nařízení bylo zavedení tzv. všeobecného koncesního systému v roce 1935. Touto úpravou byly omezené

³⁹ HOETZEL, Jiří; WEYR, František. Slovník veřejného práva československého : Sv. U, V až Ž. Brno : Rovnost, 1948. str. 907

⁴⁰ HOETZEL, Jiří; WEYR, František. Slovník veřejného práva československého : Sv. U, V až Ž. Brno : Rovnost, 1948, str. 906 – 907

mnohé podnikatelské svobody. Živnostenské nebo jiné výdělečné podnikání bylo povolováno pouze pokud neexistovaly žádné námitky z hospodářského nebo veřejného důvodu. Kritéria pro získání živnostenského oprávnění tedy už neležela výhradně na podnikateli, ale jeho žádost byla posuzovaná v širokém kontextu podle dalších kritérií.

V roce 1945 panovala mezi zbývajícími živnostníky nejistota. Prvotní politický názor naznačoval, že živnostenské podnikání, které by bylo organizováno v režimu centralizovaného plánování by bylo možné zahrnout do hospodářské struktury státu a přiřknout mu i určitou formu samosprávy. Následující období ale změnilo pohled na živnostenské podnikání.⁴¹

3.3. Živnostenské podnikání 1948–1988

Marek ve své specifické publikaci (České živnostnictvo v letech 1945–1960) mluví o historickém období v letech 1948–1968 jako o konečných letech existence živnostníků jako sociální vrstvy. Živnostníci byli označováni jako „nepřátelské a vykořisťovatelské síly“, které musejí být socializovány. Proces socializace ale v tomhle případě znamenal dostat bývalé podnikatele do podřazené pozice zaměstnanců. Socializace měla 4 fáze.

Improvizovaná nebo také divoká socializace v letech 1948–1950.⁴² V této fázi probíhalo evidování majetku živnostníků a samotných živnostníků jako potenciálních pracovních sil. Proces to byl z dnešního pohledu nezákonný a vysoce nátlakový.

Masová, organizovaná socializace probíhala v letech 1950–1953. Realizace této vlny socializace už plně se opírala o první pětiletý plán (1948–1953). V tomto období se přecházelo na těžký průmysl.⁴³

Přechodná fáze socializace vznikla v letech 1954–1956.⁴⁴ V tomto období se projevil odliv živnostníků. Malovýroba, služby a řemesla vyžadující velkou odbornost se dostala do stagnace a úpadku.

41 MAREK, Pavel. České živnostnictvo 1945-1960 : Likvidace živnostníků, řemeslníků a obchodníků v českých zemích. Brno : DOPLNĚK, 2006, str. 35 – 40

42 MAREK, Pavel. České živnostnictvo 1945-1960 : Likvidace živnostníků, řemeslníků a obchodníků v českých zemích. Brno : DOPLNĚK, 2006, str. 148

43 Tamtéž, str. 161–163

44 MAREK, Pavel. České živnostnictvo 1945-1960 : Likvidace živnostníků, řemeslníků a obchodníků v českých zemích. Brno : DOPLNĚK, 2006, str. 181 - 186

Socializace je dovršena závěrečnou čtvrtou fází v letech 1957–1960. V roce 1957 bylo zakázáno vydávání nových živnostenských listů a zároveň se zrušila možnost prodlužování platnosti těch stávajících.⁴⁵

V roce 1965 byl zcela zrušen živnostenský řád. Z praktického pohledu se jednalo už jen o formalitu, protože živnostenské podnikání už prakticky neexistovalo.

Určitý pozůstatek – maximálně z pohledu povolení provozování některých služeb občany – byl umožněn v zákoně č. 20/1965 Sb.,. Zákon byl pojmenován Zásady pro poskytování některých služeb a oprav občany na základě povolení národního výboru schválené usnesením vlády ze dne 3. března 1965. Povolení podle tohoto nařízení se vydávalo pro drobné řemeslné opravy, opravy domovního majetku, osobní služby (holičství kadeřnictví, praní, žehlení, hlídací službu atd.) a pro drobné řemeslné služby (krejčovské, zámečnické, truhlářské pod. činnosti).

Následující úpravu v podobném duchu přinesl pak rok 1982 při vydání vládního nařízení č. 154/1982 Sb., Nařízení vlády České socialistické republiky o poskytování služeb občany na základě povolení národního výboru. Pro vykonávání stanovených činností mohl občan na území dané obce vykonávat schválenou činnost za úplatu. Zajímavostí této úpravy je například omezení platnosti povolení k činnosti mimo obec, ve které bylo povolení uděleno.

Následující, významnější úpravou bylo nařízení vlády č. 1/1988 Sb., Nařízení vlády České socialistické republiky č. 1/1988 o prodeji zboží a poskytování jiných služeb občany na základě povolení národního výboru. Tato úprava zrušila a nahradila úpravu z roku 1982 a kromě toho vrátila i zajímavý institut a sice umožňovala získání pracovní síly pro výkon povolení činnosti i mimo rodinné příslušníky.⁴⁶

Až do revolučního roku 1989 bylo podnikání výrazně omezeno. Občan mohl mít výdělečnou činnost pouze na základě povolení národního nebo obdobného výboru. S tímto byla spojena i silná politická perzekuce, takže o svobodě „podnikání“ nemohla být ani zmínka.

⁴⁵ Tamtéž, str. 189.

⁴⁶ KALENSKÁ, Marie; Zaměstnávání pracovníků soukromými podnikateli – jednotlivci, Právo a podnikání, 3/1994, str. 11

3.4. Živnostenské podnikání po roce 1989

Až do revolučního roku 1989 bylo podnikání výrazně omezeno. Po tomto roce dochází ke znovuzavedení živnostenského práva. Hlavním dokumentem byl zákon č. 105/1990 Sb., o soukromém podnikání občanů. Tento zákon umožňoval občanům podnikat, vytvářet obchodní společnosti apod. Zákon charakterizoval podnikatelskou činnost jako soubor činností trvalého charakteru zaměřených na provozování výroby, obchodu a poskytování služeb. Dalším znakem pak byl i účel – tím mělo být získávání trvalého zdroje peněžních příjmů. Tento zákon ale neměl dlouhé platnosti a vystřídal ho velice záhy zákon jiný.

Dne 1. ledna 1992 byl uveden v platnost zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon – dále Žz). Tento zákon do značné míry čerpal z živnostenského řádu. Další aktuálnější inspiraci si zákonodárce vzal ze zahraničí. Krom samotné úpravy živnostenského podnikání v tomto zákoně byl přijat i zákon další zaměřující se na organizaci správy živnostenského podnikání a sice zákon č. 570/1991 Sb., o živnostenských úřadech. Tento zákon ukládá výkon státní správy živnostenským úřadům. Ukládá jim povinnost registrace a správy fyzických a právnických osob při podnikání, rozděluje správu a provozování živnostenského rejstříku orgánům živnostenské správy, ukládá provozování živnostenské kontroly. Zároveň jsou úřady živnostenské správy pověřeny poskytováním konzultační a poradenské činnosti.⁴⁷

Tato legislativa byla samozřejmě také často novelizována a mnohé novely měly značný význam pro současnou podobu živnostenského podnikání. Některými nedostatky bylo nejasné specifikování některých pojmů i nevhodné použití některých termínů.⁴⁸

V následující kapitole se proto budu věnovat pouze několika vybraným novelám, které měli dle mého názoru i dle interpretací z dostupné literatury značný vliv na živnostenské podnikání.

⁴⁷ Důvodová zpráva ze dne 27.06.1991 k návrhu zákonu č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, sněmovní tisk č. 761, str. 1

⁴⁸ STAŠA, Josef; SRBOVÁ, Irena. Zákon o živnostenském podnikání /živnostenský zákon/ a předpisy související - Komentář. 2.vyd. /. Praha : C.H. Beck, 1996, str. 15.

4. Významné novely

V této kapitole se budu věnovat stručně jen několika vybraným novelám živnostenského podnikání. Vybranou novelou, která měla dle mé hypotézy největší vliv na současnou podobu a problémy na provozování a správu živnostenského podnikání – zákonu č. 130/2008 Sb. se budu věnovat v samostatné kapitole a v praktické části práce.

4.1. Zákon č. 286/1995 Sb.

Význačnou novelou pro živnostenské podnikání byl zákon č. 286/1995 Sb.. Tato úprava nabyla účinnosti dne 1. ledna 1996 a výrazně upravila podmínky podnikání mnoha subjektů. Zavedla a upravila činnost průmyslových podniků. Změnila také požadavky na odbornou způsobilost. Zmírnil tyto požadavky u živností řemeslných. Dále tato novela převedla mnoho činností do režimu živností volných, a tak bylo třeba pro jejich provozování prokázat jen obecní podmínky.⁴⁹ Tím zmírnila novela požadavky na začínající podnikatele ve snaze usnadnění vstupu do podnikání. Nezměnila ale nijak koncepci zákona z roku 1991, ale významně ovlivnila úpravu podmínek a pravidel podnikání zahraničních osob. Tato úprava značně zliberalizovala přístup k zahraničním podnikatelským osobám oproti jiným zemím. Zahraniční podnikající osoby nemusí splňovat speciální podmínky a v podstatě mohou provozovat živnost za stejných podmínek jako osoby české.⁵⁰ Na druhou stranu novela zavedla i některé negativní instituty. Zavedla správní delikt neoprávněného podnikání i pro fyzické osoby. Do platnosti této novely to byl delikt přisuzovaný pouze právnickým osobám.⁵¹ Zároveň zavedla mnoho pojmů živnostenské kontroly, které v předchozí úpravě chyběly.

Právě díky možná přílišné liberalizaci podmínek pro získání oprávnění pro provozování některých živností měla tato novela i nepříjemný dopad. Některé živnosti zmírněním požadavků na splnění odborné způsobilosti utrpěly zhoršením kvality poskytovaných služeb právě tím, že byly vykonávány nedostatečně kvalifikovanými živnostníky.

49 STAŠA, Josef; SRBOVÁ, Irena. Zákon o živnostenském podnikání /živnostenský zákon/ a předpisy : související - Komentář. 2.vyd. /. Praha : C.H. Beck, 1996. str. 15.

50 HORZINKOVÁ, Eva. Živnostenský zákon v praxi ... Olomouc: ANAG, 2000. str. 6-7.

51 STAŠA, Josef; SRBOVÁ, Irena. Zákon o živnostenském podnikání /Tz/ a předpisy : související - Komentář. 2.vyd. /. Praha : C.H. Beck, 1996. str. 17

4.2. Zákon č. 356/1999 Sb.

Možná přílišnou liberalizací minulou novelou se zabývala novelizace následující provedená zákonem č. 356/1999 Sb.. Tato novela v mnoha ohledech zpřísňuje podmínky pro získání živnostenského oprávnění i jeho následné užívání. Zpřísněny byly požadavky na odbornou způsobilost. Nově bylo požadováno prokazování odborné praxe. V návaznosti na toto zpřísnění vzniklo i mnoho nových řemeslných a vázaných živností. Změněny byly i obsahové náplně živností volných.⁵² Vznikla např. řemeslná živnost Fotografické služby a mezi živnosti vázané se zařadila Činnost účetních poradců, vedení účetnictví či zastupování v celním řízení.

Novela zpřísnila podmínky pro podnikání i pro zahraniční podnikající osoby. Ustanovil se vztah platnosti živnostenského oprávnění na povolení k pobytu za účelem podnikání. Živnostenské úřady pak byly oprávněné zrušit zahraniční podnikající osobě živnostenské oprávnění při nesplnění této podmínky.

Zavedla se také další možnost zrušení živnostenských oprávnění. Pokud nebylo živnostenské oprávnění používáno více než 4 roky, mohlo být rozhodnutím živnostenského úřadu zrušeno.

4.3. Zákon č. 167/2004 Sb.

Tato tzv. „euronovela“ reagovala hlavně na potřebu sladění vnitrostátní úpravy s právní úpravou Evropského společenství. Bylo potřeba zajistit obdobné podmínky pro podnikání ve všech členských státech, státech Dohody EHP a obyvatele Švýcarské konfederace.⁵³ Pro příslušníky těchto států byly změněny podmínky pro uznávání odborné kvalifikace⁵⁴

4.4. Zákon č. 214/ 2006 Sb.

Tato novela ŽZ především zjednodušila registraci budoucího podnikatele. Živnostenské úřady přijaly funkci tzv. centrálních registračních míst. Pomocí takto ustanovených úřadů mohl podnikatel činit podání vůči dalším příslušným orgánům státní správy. Toto ulehčení byrokratické zátěže podnikatele považují natolik zásadní,

⁵² zákon č. 356/1999 Sb., kterým se mění zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

⁵³ Průcha, P. Živnostenské právo. 1. vydání. Brno: MU, 2005, s. 14.

⁵⁴ Zákon č. 214/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

že se mu budu věnovat, společně s dalšími milníky obdobného typu v následující kapitole.

V této druhé kapitole jsem chtěla jasně ukázat, že pokud existovalo legální živnostenské podnikání a k němu platná úprava, byla tato úprava často novelizována a upravována. Z dnešního pohledu je legislativa týkající se živnostenského podnikání jedna z nejčastěji upravovaných. Mění se cca 7krát ročně. Důvodem je nejen přesah do mnoha zvláštních zákonů ale i různé proměny ze strany nároků na změny organizace byrokratické stránky problematiky a na vliv i např. podnikatelů ze zahraničí a vazba na zahraniční úpravu a vliv požadavků EU, EHP apod..

V kapitole následující se budu věnovat novele, které připisují největší dopad aktuální podobu živnostenského podnikání a organizaci byrokracie na tomto úseku a dalším významným milníkům, které ovlivnily realizaci živnostenského podnikání - jeho byrokracii a správu.

5. Výrazné milníky v rozvoji realizace živnostenského podnikání

V této kapitole se budu zabývat tím, jak jednotlivé další milníky a větší změny v organizaci živnostenského podnikání ovlivnily, ať už pozitivně nebo negativně, jak podnikatele, tak živnostenské úřady. Jedná se pouze o hrubý výběr těch největších milníků s jejichž dopady se jako zaměstnanec živnostenského úřadu setkávám nejčastěji a mám tedy přímou zkušenost s jejich silnými i slabými stránkami.

5.1. Základní registry

Základní registry provozuje Správa základních registrů. Úpravě, týkající se základních registrů, se věnuje zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech. Celek základních registrů je tvořen čtyřmi prvky: registrem osob, registrem obyvatel, registrem územní identifikace, adres a nemovitostí, a nakonec registrem práv a povinností. Jedná se o jeden ze základních pilířů eGovernmentu, který slouží jak občanům, tak úředníkům.⁵⁵ Pro obě strany jednání se tak jedná o určité narovnání vztahů. Občan dříve základním registrům nemusí prokazovat všechny své referenční údaje (jako jsou jméno, příjmení, adresa bydliště apod.). Ověření správnosti těchto údajů připadne na úředníka, který je zjistí a případně ověří právě pomocí základních registrů. Údaje tak jak je získá úředník ze základních registrů už není třeba dále ověřovat. Údaje zapsané v registrech se pokládají za správné, dokud se neprokáže opak.⁵⁶ Díky základním registrům se nyní bude moci vyloučit nesoulad v získávaných údajích z různých registrů. Údaje tak jsou konečně sjednoceny a vzájemně propojeny. Není potřeba změnu individuálně do jednotlivých registrů ručně vypisovat.⁵⁷

Základní registry jsou oproti jiným zde zmíněným milníkům v celku novinkou – fungují bez problémů až od roku 2012. Propojení RŽP se základními registry je velkým přínosem jak pro podnikatele, tak pro úředníky živnostenského úřadu. Podnikatel se tak zbavil povinnosti oznamovat živnostenskému úřadu mnohé změny týkající se jeho osoby. Nyní například nemusí podnikatelka po změně příjmení uvědomovat i živnostenský úřad. Změnu provede v rámci evidence obyvatel změnou

⁵⁵ Ministerstvo vnitra České republiky. *Základní registry a Správa základních registrů* [online]. [cit. 01.03.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/zakladni-registry-a-sprava-zakladnich-registru.aspx/>

⁵⁶ KORBEL, Jiří. Veřejná správa bude muset od července fungovat zcela jinak. *Veřejná správa*, 2012, str. 6

⁵⁷ KORBEL, Jiří; RADA Michal. *Základní registry v kostce*. *Veřejná správa*, 2012, str. 16.

občanského průkazu a živnostenský úřad změnu zaznamená a přepíše z principu do dvou dnů. Podnikatelce tak zbyde jediná povinnost a sice zajistit si aktuální výpis ze živnostenského rejstříku, aby tak získala aktuální dokument opravňující ji k živnostenskému podnikání v aktuálním znění všech údajů.

5.2. Kontaktní místa veřejné správy

Kontaktní místa veřejné správy – zvané taky CZECH POINT (Český Podací Ověřovací a Informační Národní Terminál) - jsou místa, která mohou činit podání vůči živnostenskému úřadu za podnikatele. Krom toho zde mohou občané pořádat o výpis veřejných i neveřejných registrů. Jedním z cílů stanovených při jejich zavádění bylo zrychlení a zpřístupnění služeb občanům. Síť kontaktních míst veřejné správy je rozsáhlá, dostupná a umožňuje řešení více úkonů na jednom místě.⁵⁸ Takovou funkci mohou vykonávat:

- notáři
- krajské úřady
- matriční úřady
- obecní úřady, úřady městských částí nebo městských obvodů územně členěných statutárních měst a úřady městských částí hlavního města Prahy, jejichž seznam stanoví prováděcí právní předpis
- zastupitelské úřady určené ministerstvem zahraničních věcí
- držitelů poštovní licence (Česká pošta) a Hospodářská komora ČR
- banka, pojišťovna, zdravotní pojišťovna a poskytovatel univerzální služby podle zákona o elektronických komunikacích, kterým byla ministerstvem udělena autorizace k výkonu působnosti kontaktního místa veřejné správy.⁵⁹

Pokud se podnikatel rozhodne učinit podání prostřednictvím kontaktního místa musí si zvolit i na která živnostenský úřad si přeje podání „odeslat“. Výběr kontaktního místa není omezen ani nijak vázán trvalým bydlištěm podnikatele. Pokud podnikatel sám neurčí, na který živnostenský úřad chce podání odeslat, bude podání doručeno živnostenskému úřadu příslušného podle místa podání.

⁵⁸ Ministerstvo vnitra České republiky. [online] Kde Czech POINT najdete [cit. 01.03.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kde-czech-point-najdete.aspx/>

⁵⁹ Tamtéž.

Toto podání prostřednictvím jednotného kontaktního místa veřejné správy má ale z pohledu živnostenského úřadu a jeho zaměstnanců mnohé nevýhody a sice, že se podnikateli při podání na těchto kontaktních místech veřejné správy nedostane odborné pomoci. Podání jsou často nekompletní nebo dokonce chybná. Takže se podnikatel často návštěvě živnostenského úřadu nevyhne. Navíc za podání prostřednictvím kontaktního místa musí podnikatel zaplatit správní poplatek 50 Kč. Vzhledem k velké vytiženosti nejvíce využívaných poboček CZECH POINTU (které jsou při poštách) často podnikatel neušetří ani čas podáním podání na takto často frekventovaném kontaktním místě.

5.3. CRM a JRF

Ustanovení CRM (Centrálního registračního místa) dle předchozí kapitoly předcházela myšlenka zmenšení množství a složitosti administrativních povinností podnikatelů vůči státu. Toto zjednodušení mělo být celosystémové a mělo se projevit po celou dobu vykonávání živnosti. Zjednodušení by měl živnostník pocítit nejen při ohlášení živnosti ale i během dalších úkonů spojených s provozováním živnosti.

Centrální registrační místa jsou první etapou realizace projektů Zjednodušení administrativních postupů. Tato celorepubliková síť byla zřízena v rámci obecních živnostenských úřadů. Právní postavení CRM bylo zaručeno již zmiňovanou novelou 214/2006 Sb.. Tato novela následovala dílčí cíle projektu Zjednodušení administrativních postupů. Reálně bylo CRM spuštěno od 1. srpna 2006.

Snížení administrativní zátěže bylo dosaženo tím, že byly spojeny některé úkony do jednoho místa (CRM) a umožnilo se tak podnikatelům, aby určité informace podali příslušným orgánům podáním potřebných informací pouze na jednom místě. Podnikatel tak s tou jednou, obsahově stejnou, informací nemusí fyzicky obcházet nebo obesílat všechny dotčené úřady.

Podnikatel má díky CRM možnost prostřednictvím živnostenského úřadu podat informaci o ohlášení živnosti, podání žádosti o koncesi, při změně živnosti a při jiných podáních vyrozumět i další úřady. Prostřednictvím CRM odešle živnostenský úřad, ve stanovené lhůtě a dle žádosti podnikatele, registraci nebo oznámení změny finančnímu úřadu, správě sociálního zabezpečení, zdravotní pojišťovně i úřadu práce.

Pro registrace učiněná přes CRM vydalo ministerstvo průmyslu a obchodu speciální univerzální tzv. „Jednotný registrační formulář“ (dále jen JRF), do kterého je možné zanést všechny potřebné údaje o podání.⁶⁰

Pro ohlášení změny pak slouží tzv. Změnový formulář.⁶¹

Živnostenské úřady při odesílání JRF dalším dotčeným orgánům nezodpovídají za obsahovou správnost takového podání. Jejich práce by se dala specifikovat více jako činnost „pošťáků“, kteří informaci o podání za podnikatelskou žádost odešlou. Velice důležitou součástí JRF je i vyplnění údajů o podnikateli tak, aby se mohl např. finanční úřad nebo orgán správy sociálního zabezpečení s podnikatelem spojit a informace doplnit nebo opravit.

Při původním znění novely bylo nutné, aby podání podnikatele obsahovalo zároveň s vyrozuměním dalších úřadů i nějakou změnu vůči živnostenskému úřadu. Tento nedostatek byl další novelou Žz, zákonem č. 169/2012 Sb., odstraněn. Nyní může podnikatel na živnostenském úřadě (v rámci režimu CRM) učinit podání, které má dopad pouze pro ostatní orgány státní správy – finanční úřad, správu sociálního zabezpečení, zdravotní pojišťovnu nebo úřad práce. Jednotný registrační formulář je vyplňován úředníkem živnostenského úřadu elektronicky dle pokynů podnikatele. Jeho tištěnou verzi podnikatel podepíše a ta se stane součástí podnikatelského spisu. Elektronická verze je poté v zákonné lhůtě odeslána vybraným adresátům.

⁶⁰ Ministerstvo průmyslu a obchodu, *JRF*. [online]. Naposledy vstoupeno: [15.03.2023]
K nahlédnutí zde: <https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/crm-jednotny-registracni-formular/2019/9/ZL.pdf/>

⁶¹ Ministerstvo průmyslu a obchodu, *Změnový list*. [online]. Naposledy vstoupeno: [15.03.2023]
K nahlédnutí zde: <https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/crm-jednotny-registracni-formular/2019/9/ZL.pdf/>

5.4. Jednotná kontaktní místa

Tzv. jednotná kontaktní místa (dále jen JKM) místa, byla zřízena Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006 o službách ve vnitřním trhu. JKM jsou zřízena ve všech státech EU, EHP a Švýcarské konfederace včetně České republiky. JKM mají informační a zprostředkovatelskou funkci. Náplní jejich činnosti je poskytnout žadateli informace potřebné pro podnikání v daném státě a dále také mohou žadateli poskytnout kontakt s příslušným úřadem příslušným ke konkrétní problematice.⁶²

V České republice se nachází 14 jednotných kontaktních míst. Jsou zřízeny při obecných živnostenských úřadech v sídlech krajů. V rámci Libereckého kraje je JKM zřízeno i na mém pracovišti na obecním živnostenském úřadě při Magistrátu města Liberec. Jednotná kontaktní místa je možné taky kontaktovat elektronicky. Prakticky je činnost JKM ale omezená především kvůli časté jazykové bariéře.

⁶² Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Jednotné kontaktní místo* [online]. 8. 12. 2010 [cit. 01.03.2023]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/jednotna-kontaktni-mista-jkm-cr/>.

6. Velká Novela živnostenského zákona

Vybranými prvky novely živnostenského zákona zákonem č. 130/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen Novela), a další související zákony, se budu zabývat v této kapitole. Tato kapitola je podstatná pro vystihnout největších změn, kterými zákonodárce v podstatě transformoval, jak vstup do podnikání, tak celkovou byrokracii z oblasti správní činnosti živnostenských úřadů. Spíše než na porovnávání minulého stavu, stavu zavedeného Novelou a současností se zaměřím na to, jak byly změny vnímány, přijímány a aplikovány. Dále se pokusím u těch bodů, kde je to možné nabídnout vhled do aktuální praxe a skutečného využívání změny nebo se pokusím vystihnout důvody, proč některé změny nebyly přijaty tak, jak se při jejich zavedení očekávalo.

Tato novela byla velmi očekávanou novelou živnostenského zákona. Slibovala zjednodušení vstupu do podnikání absolventům škol a snížení administrativní zátěže podnikatelů. Jak jsem již výše zmínila, živnostenský zákon je jedním z nejčastěji novelizovaných zákonů a Novela měla dle tehdejšího ministra průmyslu a obchodu Martina Římana zabezpečit, že nebude potřeba živnostenský zákon novelizovat minimálně rok.⁶³ Tomuto předsevzetí ale nebylo dostáno, protože ještě před nabytím účinnosti Novely vešel v platnost zákon č. 189/2008 Sb. (platný od 2. června 2008 a účinný od 1. července 2008) a zákon 230/2008 Sb. (platný od 30. června a účinný od 1. července 2008).

Novela zbořila několik zakořeněných tradic živnostenského podnikání. Ať už to bylo zrušení průkazů živnostenského oprávnění – živnostenských listů a koncesních listin, nebo ukončení místní příslušnosti živnostenských úřadů. Vybraným prvkům, které měly největší dopad na aktuální stav živnostenské agendy se budu věnovat v této kapitole.

Statistické údaje k 31. prosinci 2007 uváděly, že v České republice bylo k tomuto datu evidováno na 4 miliony platných živnostenských oprávnění – vydaných dvěma milionům podnikatelů (fyzických osob bylo zhruba 1,75 milionu, právnických zbylých

⁶³ BOHUMÍNSKÁ, Jana. *Novela živnostenského zákona: Živnostěky v koši neskončí*, [online] publikováno 23.10.2007 [citováno 15.03.2023]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/novela-zivnostenskeho-zakona/>

250 tisíc – při uváděném poměru zhruba 7:1) z celkového počtu 10,3 milionů občanů České republiky.⁶⁴ Z těchto čísel je parné, že živnostenské podnikání – tedy přinejmenším vlastnictví živnostenského oprávnění – bylo velice rozšířené. Největší podíl z tohoto čísla tvořily živnosti volné, následně až koncese.

6.1. Obecné změny zavedené Novelou

Novelu v roce 2008 výrazně ovlivnil technologický pokrok té doby. Rozvoj moderních technologií a snaha jejich zapojení do správy živnostenského podnikání. Nejvíce se technologický rozvoj projevil na živnostenském rejstříku a na zavedení jednotného registračního formuláře.

6.1.1. Živnostenský rejstřík

Hlavním výchozím bodem bylo využívání elektronického živnostenského rejstříku. Je veden jako veřejný seznam a každá osoba tak má možnost do některých jeho částí nahlížet. Také je zde možnost požádat jakýkoliv obecní živnostenský úřad o výpis v listinné nebo i elektronické podobě (ten je v praxi daleko méně častý). Výpis ze živnostenského rejstříku je možné krom obecních živnostenských úřadů získat třeba i na dalších kontaktních místech veřejné správy.⁶⁵ Tyto orgány jsou také oprávněny přijímat podání podle živnostenského zákona a předat je tomu obecnímu živnostenskému úřadu, který si podatel zvolí. Pokud podnikatel nezvolí sám, je podání zasláno tomu obecnímu živnostenskému úřadu, do kterého dle příslušnosti určené podle správního řádu spadá ono kontaktní místo.

Údaje z elektronického rejstříku se tak zpřístupnily nejen veřejnosti ale i dalším orgánům státní správy. Již s nástupem Novely zákonodárce předpokládal, že bude možné, aby podatel dělal veškerá podání elektronicky, bude-li disponovat zaručeným elektronickým podpisem. Praxe to v roce 2008 a následujících zatím neumožňovala.

Podnikateli byly zmírněny další povinnosti vůči živnostenskému úřadu. Dřívější úpravou měl podnikatel uloženou povinnost informovat živnostenský úřad o všech změnách týkajících se údajů a dokladů ve lhůtě do 15 dnů, kdy tyto změny vznikly. Tyto údaje si nyní opatří živnostenský úřad sám – díky propojení např. s obchodním rejstříkem – viz výše.

⁶⁴Statistika Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. Dostupné z: <http://www.rzp.cz/statistiky.html>

⁶⁵ Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy, ve znění dalších předpisů

6.1.2. Elektronické podání jako projekt roku 2009

Ministerstvo průmyslu a obchodu se v roce 2009 zúčastnilo soutěže IT projekt roku. Jedná se o soutěž pořádanou každoročně Českou asociací manažerů úseků informačních technologií (CACIO). Tato asociace sdružuje vedoucí z oblastí informačních technologií. Ministerstvo průmyslu a obchodu se do soutěže přihlásilo právě s projektem realizovaným v roce 2008 - Elektronické podání do Živnostenského rejstříku.

Tento projekt se v kategorii IT PROJEKT ROKU 2008 umístil na první příčce.

Projekt zhotovila na zadání MPO společnost ICZ a.s.. Jedná se o jeden z dílčích prvků komplexního systému Registru živnostenského podnikání.⁶⁶

Projekt má umožnit podnikatelům vyhotovit elektronické podání na jejich vlastních počítačích a opatřené elektronickým podpisem je poté mohou odesílat na jimi vybraný Živnostenský úřad. Tento pak podání přijme a zpracuje poté, co je podání přijato centrální Elektronickou podatelnou. Tato velká technologická změna slibovala mnohá ulehčení podnikatelů. Pro článek publikovaný MPO se vyjádřil ředitel sekce podnikání MPO pan Karel Machotka následovně: „*Elektronické podání podnikatelům především ušetří čas, který by jinak při ohlašování nebo změně živnosti strávili na úřadech. Pokud podnikatel pro ohlášení své živnosti nemusí dokládat žádné další dokumenty, ušetří i peníze. Elektronická žádost bude v takovém případě vyřízena zdarma.*“⁶⁷

Projekt je navázán na využívání JRF. Tento inteligentní formulář dokáže využívat údaje obsažené ve veřejné části Živnostenského rejstříku, kontroluje správnost údajů a umožňuje kontrolu dat v dalších rejstřících veřejné správy (např. dokáže ověřit správnost adresy apod.). Přístup k JRF je nezpлатněn a je dostupný na webu Živnostenského rejstříku (<http://www.rzp.cz>).⁶⁸

Projekt měl i určité slabé stránky. V rozhovoru zveřejněném na webu MPO je identifikoval po vyhlášení soutěže sám ředitel odboru živností pan Ing. Bc. Petr Kameník. V případě potřeby doložení dokladů o odborné způsobilosti může podnikatel dodat nedostatečné nebo třeba i žádné dokumenty. Živnostenský úřad

⁶⁶BARTOVSKÝ, Tomáš. *Elektronická živnost je nejlepším IT projektem loňského roku* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky, publikováno 24.2.2009. [citováno 15.03.2023]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/elektronicka-zivnost-je-nejlepsim-it-projektem-lonskeho-roku--56209/>

⁶⁷ Tamtéž

⁶⁸ Tamtéž

v tomto případě musí podnikatele vyzvat k jejich doplnění.⁶⁹ Většinou je tato lhůta stanovena 15 dní. Důsledkem této skutečnosti se nakonec podnikatel nevyhne nutnosti přijít osobně na živnostenský úřad a dokumenty doložit.

Z aktuální praxe už jen doplním, že nyní jsou požadavky na tyto dokumenty přísnější. Od roku 2015 je požadováno, aby veškeré takové dokumenty měly kvalitu tzv. „trvale platných dokumentů“. Tedy aby mohli být trvale platným elektronicky archivovaným dokumentem. V praxi jsou to scany originálu dokumentů, které jsou součástí elektronického podání – nejčastěji v .pdf anebo obdobné formě. Pokud ale přijde na pracoviště živnostenského úřadu podnikatel (klient) osobně a donese papírovou verzi těchto dokumentů, vyhotoví živnostenský úřad tuto elektronickou kopii sám a připraví i kopii papírovou, kterou založí do spisu. Elektronický dokument je pak vložen do RŽP. Tento systém má mnoho pozitivních prvků. Dokumenty jsou celorepublikově dostupné pro všechny živnostenské úřady. Čerpat z toho může jak podnikatel při svém podnikání – při potenciálním rozšíření oborů podnikání, ale třeba pokud by se tak rozhodl a chtěl vykonávat funkci odpovědného zástupce nějakému dalšímu podnikateli. Doklady o jeho odborné způsobilosti už budou dostupné v systému a podnikatel a OZ už jen doloží souhlasné prohlášení odpovědného zástupce o udělení souhlasu ke vzniku této funkce (viz. výše). O využití trvale platného dokumentu se pak jen udělá záznam do dotčeného spisu.

Článek se také zmiňuje o „užitnosti“ elektronických podání v jeho samotných začátcích. V prvním měsíci od spuštění projektu činila elektronická podání zasílaná podnikatelem pouze 3 % ze všech podání učiněných na úřadech. O pár měsíců později – v lednu 2009 už to ale bylo 49 %, Odhad pana Kameníka se pohyboval kolem 60 – 70 % počtu podání na úřadech (z celkové průměrné sumy průměru 65 000 podání na všech živnostenských úřadech).

Realita elektronických podání ale nebyla tak jednoduchá. A odhad pana ředitele se v některých optimistických vizích mýlil. Ve 3. kvartálu roku 2009 byla uveřejněná interpretace dat o využití elektronického podání. Za necelý rok existence elektronických podání (cirka tedy 6 měsíců po rozhovoru s panem ředitelem Kameníkem) bylo pouze 0,00062 % podání učiněno elektronickou formou samotnými

⁶⁹JUNGOVÁ, Ivana. Papír na ústupu anebo elektronická data vítězí, [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky. [citováno 15.03.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/webpm/clanek/papir-na-ustupu-aneb-elektronicka-data-vitezi.aspx/>

podnikateli. Od října 2008 do července 2009 (tedy za necelý rok) využilo možnost ohlásit nebo změnit živnost pouze 300 podnikatelů. I přes počáteční prudký start tak za necelý rok bylo učiněno pouze 372 podání. Vzhledem k celkovému průměrnému měsíčnímu množství podání (přes 60 000 podání) je to skutečně zanedbatelné číslo.

Server Podnikatel.cz realizoval anketu, ze které se dal identifikovat hlavní důvod nevyužití této varianty- elektronický podpis. Tuto variantu zvolilo jako odstrašující překážku více než 75 % respondentů této ankety. Jen 6 % účastníků ankety připustilo, že by tuto variantu možná v budoucnu použilo. Pro server Podnikatel.cz potvrdil i předseda Sdružení živnostníků a podnikatelů ČR pan Bedřich Danda nízkou míru využívání elektronických podání.

Dalším problémem bylo jistě už zmiňované dokládání potřebných dokumentů. Určitá naděje byla v tomto období spatřována v zavedení datových schránek od 1. listopadu roku 2009. MPO se domnívalo, že tato změna umožní podnikatelům snadnější konverzi dokumentů do elektronické podoby.

V aktuální době (po 1. lednu 2023) je očekáván další prudký nárůst elektronických podání. Jak jsem už ale zmínila v předchozí kapitole JFR není až tak intuitivní, a mnohá podání nesou vady a je třeba je opravovat a doplňovat.

Ačkoliv elektronické podání ve svých začátcích nevyhovovalo podnikatelům, na živnostenských úřadech se již od svých počátků těšil vysoké oblibě. Během zavádění této změny fungovaly oba systémy – papírový i elektronický po dobu zavádění systému společně. Byly zjištěny různé míry využívání elektronických podání na jednotlivých živnostenských úřadech. Průměrně to ale bylo přes 60 % elektronických podání učiněných na úřadě. Nejpřizpůsobivější novému systému se zdály v té době úřady ve Zlínském kraji, kde se realizovalo až 90 % všech ohlášení a změn živnosti. Na žádném z úřadů ale neklesl počet zpracovávaných elektronických podání pod 50 %.⁷⁰

V současné době je ale téměř 100% podání na živnostenském úřadě zpracováváno elektronicky. Papírové formuláře na živnostenských úřadech stále existují ale

⁷⁰ MORÁVEK, Daniel. *Obživte s datovými schránkami ohlášení živnosti přes internet?* [online] Podnikatel.cz. Publikováno 20. 08. 2009. [citováno 15.03.2023]
Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/obzivne-ohlaseni-zivnosti-pres-internet/>

využívají se pouze mimořádně (při opravách systémů, poruchách internetového připojení apod.).

Na této podkapitole chci demonstrovat, že i když je systém zaveden nově a dostane se mu uznání odborné veřejnosti (ocenění apod.), nemusí to být vždy změna, která splní své cíle na 100 %. Dnešní optikou bychom mohli usoudit, že zlepšení bylo oproti očekáváním cca 70 % -ulehčila se práce živnostenským úřadům i přehlednost systému. Zefektivnily se záznamy do Registru živnostenských podnikatelů. Sice pro samotné podnikatele nebyla změna tak vrcholná a podnikatelé činili jen váhavé kroky k využívání svých možností získaných elektronickým podáním. Naopak se ale domnívám, že podnikatelé více ocenili možnosti využívání CRM a uvítali jednoduchost a univerzalitu elektronického formuláře JRF i při osobních jednáních na živnostenských úřadech.

6.1.3. Živnostenské listy a koncesní listiny

Před Novelou byly živnostenské listy a koncesní listiny vydávány jednotlivě pro každý obor živnosti (koncesi) odděleně. Tyto doklady sloužily jako průkazy živnostenského podnikání. Podnikatel mohl provozovat více živností, pokud měl pro každou živnostenskou oprávnění jednotlivě. Jeden živnostenský list představoval pouze jednu živnost a jedna koncesní listina zase reprezentovala oprávnění pouze k jediné koncesi. Osvědčení potřebné pro získání dané koncese nesloužilo jako náhrada za živnostenský list ani koncesní listinu. Sloužilo pouze jako doplňkový dokument.

Novela umožnila vytvořit a užívat k prokazování oprávnění podnikatele provozovat živnost dokument souhrnný – výpis ze živnostenského rejstříku.⁷¹ Tento dokument obsahuje všechny potřebné údaje k identifikaci podnikatele (IČO, sídlo, bydliště, rodné číslo, jméno příjmení) i údaje o jím vlastněných živnostenských oprávněních (předmět živnosti/koncese, datum jejich vzniku a případně i zániku). Živnostenské úřady od aplikace Novelu vydávají tři druhy výpisů ze živnostenského rejstříku.⁷² Prvním typem je výpis, který podnikateli udělí obecní živnostenský úřad po ohlášení živnosti ohlašovací nebo po nabytí právní moci rozhodnutí o udělení koncese, pak úplný výpis nebo jen částečný výpis. Živnostenský úřad také mohl vydat potvrzení o tom, že v rejstříku určitý zápis je, nebo není. Takováto konkrétní potvrzení již nyní

⁷¹ Zákon 130/2008.Sb.

⁷² Srov. § 47 odst. 1 a § 54 odst. 1 ŽZ, § 60 odst. 4 písm. a) §10 ŽZ

(2023) živnostenský úřad nevydává. O vybraných provedených změnách je podnikatel písemně (v budoucnu elektronicky) vyrozuměn. V případě ztráty vyrozumění se podnikateli může neformálně poskytnout kopie vyrozumění ze spisu, která ale slouží pouze pro jeho potřebu.

Stávajícím podnikatelům ale jejich živnostenské listy platily nadále. Na živnostenském úřadě bylo, aby podnikatelům vydal výpis podle aktuální úpravy, jakmile si podnikatel přešel ohlásit jakoukoliv změnu na živnostenský úřad.⁷³

Při mé praxi ale často stává, že se podnikatelé snaží prokázat na živnostenském úřadě živnostenským listem – tj. už jim byl vydán výpis ze živnostenského rejstříku. Pomiňme, že pro prokázání své totožnosti podnikatelé živnostenské listy ani výpisy ze živnostenského rejstříku nepotřebují, a postačí jim jen občanský průkaz. Mnohé podnikatele odrazuje od využívání výpisu ze živnostenského rejstříku jeho jednoduchá „papírová“ podoba. Původní živnostenský list byl zdobený list s vodoznakem velkého státního znaku, červeným kulatým razítkem a vydával se podnikateli zatavený v pevné fólii. Oproti tomu současná podoba výpisu z živnostenského rejstříku je svou podobou jen „obyčejný papír“ a v podnikateli neevokuje uvědomění o síle tohoto dokumentu.

6.1.4. Poplatky

Krom úspory dosažené zjednodušenou správou živnostenského podnikání, se snažil zákonodárce ulehčit i podnikateli samotný vstup do podnikání. Krom snížení administrativní zátěže viz. výše, učinil zákonodárce i krok daleko podstatnější a zásadně snížil správní poplatky za ohlášení živnosti nebo žádost o koncesi.

Před platností novely byl poplatek za ohlášení každé jednotlivé živnosti vyměřen částkou 10 000 Kč a každá jednotlivá žádost o koncesi částkou 20 000 Kč. U živností volných platil podnikatel za každý jednotlivý obor částku 1 000 Kč. I za zrušení živnostenského oprávnění se platil správní poplatek 150 Kč.⁷⁴ Novela zavedla možnost ohlášení jakéhokoliv počtu živností i žádostí o koncesi, pokud jsou učiněny jedním podáním, při vstupu do živnostenského podnikání částkou 1000 Kč. Za každé další

⁷³ BOHUMÍNSKÁ, Jana. *Novela živnostenského zákona: Živnostáky v koši neskončí*, 23.10.2007 [citováno 15.03.2023]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/novela-zivnostenskeho-zakona/>

⁷⁴ Sazebník správních poplatků, část I., pol. 24 zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

ohlášení živnosti nebo podání další žádosti o koncesi v samostatném podání pak podnikatel zaplatí částku 500 Kč.

Tato úprava výše vstupní investice pro zahájení podnikání je jedním z nejvýznamnějších kroků pro zpřístupnění podnikání i daleko širšímu okruhu budoucích podnikatelů Zjednodušil se tak vstup i čerstvým absolventům škol nebo budoucím podnikatelům, kteří se zatím dlouho nerealizovali na trhu práce. Snížil se tak požadovaný základní kapitál pro založení živnosti a podnikateli to poskytlo více prostoru věnovat prostředky samotnému rozvoji svého podnikání. Tento krok zákonodárce hodnotím velmi kladně.

6.1.5. Místní příslušnost

Novelou byla také zrušena místní příslušnost živnostenských úřadů. Veškerá podání podle Žz lze nyní učinit u kteréhokoliv živnostenského úřadu, bez ohledu na příslušnost. Příslušnost byla v minulé úpravě určena podle bydliště fyzické osoby, sídla právnické osoby, místa povoleného pobytu nebo místa podnikání nebo umístění organizační složky podniku na území české republiky právnické/fyzické osoby. Aktuálně je k postupu příslušný ten živnostenský úřad, kterému bylo podání doručeno jako prvnímu.

I přes značnou liberalizaci, stále existují případy, kdy je místní příslušnost omezena:

- 1) V řízení o zrušení živnostenského oprávnění nebo pozastavení provozování živnosti se místní příslušnost živnostenského úřadu určí podle správního řádu.
- 2) V řízení o přestupcích se místní příslušnost určí podle zákona o přestupcích.
- 3) Vzniklou informační povinnost plní soudy a jiné orgány podle zvláštních právních předpisů u místně příslušných živnostenských úřadů – tento úřad je také příslušný k provedení zápisu do rejstříku.

6.2. Živnosti řemeslné, vázané a koncesované po Novele

U živností řemeslných, vázaných a koncesovaných byla provedena velmi výrazně úprava jejich obsahových náplních způsobená Novelou. Mnoho těchto živností bylo sloučeno dle příbuznosti oborů a změnilo se tím i popisky obsahových náplní. Změnil se tak rozsah činností obsažených v jednotlivých oprávněních. Legislativně došlo také ke změně platné úpravy celé problematiky. Bylo zrušeno nařízení vlády č. 469/2000 Sb., kterým se stanoví obsahové náplně jednotlivých živností, ve znění pozdějších předpisů. Toto nařízení bylo nahrazeno jinou úpravou. S účinností od 14. srpna 2008 ho nahradilo nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností. Jak jsem už zmínila v teoretické části, toto nařízení tvoří především čtyři přílohy příslušné pro jednotlivé typy živností.

Příloha číslo 5

Ne nevýznamnou změnu provedl zákonodárce i zrušením nařízení č.209/2001 Sb. – které ukládalo podnikateli povinnost zajistit výkon činností v tomto nařízení obsažených pouze osobami (pokud činnost nevykonával sám), které splňují odbornou způsobilost stanovenou tímto nařízením. Tato povinnost se Novelou implikovala přímo do Žz do přílohy č. 5. Příklady takových živností jsou dle aktuálního znění např.: Oční optika, Realitní zprostředkování, Kosmetické služby, Činnosti, při kterých je porušována integrita lidské kůže a další.

6.2.1. Změny praxe

Povinná praxe byla Novelou zrušena u živností řemeslných. Předcházející úprava v §21 odst. 1 písm. a) Žz ukládala zájemci o řemeslnou živnost prokázat se výučním listem z příslušného tříletého učebního oboru a zároveň musel zájemce doložit i písemné potvrzení o vykonání tříleté odborné praxe v oboru. Díky novele stačilo k ohlášení řemeslné živnosti „pouze“ předložení dokladu o odborné způsobilosti v příslušném oboru (dokladem o potřebném dosaženém vzdělání se tak stal výuční list), anebo doložení praxe jednoho roku, pokud byl podnikatel vzdělán v oboru příbuzném, nebo na základě rekvalifikace. Novela také zrušila alternativu získání dokladu o odborné způsobilosti dokladem o vykonání tzv. kvalifikační zkoušky před komisí složenou i ze zástupců živnostenského úřadu, střední odborné školy a dalších.

6.3. Volná živnost před a po Novele

Před Novelou tvořilo volnou živnost 125 volných živností s celkem 622 předměty podnikání. Novela změnila celkovou strukturu volných živností na 1 živnost volnou s předem stanovenými pouhými 80 obory. Obsahové náplně oborů volné živnosti se nyní nacházejí v příloze č. 4 Žz. Podnikatel tedy ohlašuje volnou živnost jako takovou a pak dále specifikuje obor podnikání, který bude vykonávat. Poslední z oborů - „Výroba, obchod a služby jinde nezařazené“ - umožňuje podnikateli podnikat v oboru jinde nezařazeném, pokud by byl v režimu Žz (a nespadal tedy do činností upravených jiným právním předpisem) a zároveň nemohl předmětem podnikání spadat pod živnost řemeslnou, vázanou, anebo koncesi.

Zároveň se ve volné živnosti projevuje další zmírnění poplatkové zátěže podnikatele. Pozdější úpravou oborů volné živnosti zákonodárce dalším správním poplatkem nezatížil. Podnikatel může libovolně a opakovaně upravovat výčet oborů volné živnosti podle toho, kterým se bude v rámci svého podnikání věnovat.

Ačkoliv je nyní podnikateli ustanovena povinnost upravovat obory volné živnosti v souladu s aktuálními podnikatelskými záměry, není zanedbání této povinnosti považováno za přestupek neoprávněného podnikání. Jedná se opět o snahu zákonodárce usnadnit podnikateli podmínky pro podnikání, snížit mu byrokratickou zátěž a umožnit mu činit volnější rozhodování při vytváření jeho podnikatelských plánů. Na stranu druhou, tím že není dodržování podnikatelem předem vymezených oborů volné živnosti sankcionováno, vzniká tak prostor pro domněnku, že je vnitřní členění živností nadbytečné. Tato domněnka je ale rozptýlena další úpravou – např. obor Poskytování služeb pro právnické osoby a svěřenecké fondy může podnikatel provozovat pouze, pokud ho ohlásí (u zakládající právnické osoby to zakládá povinnost učinit soupis pravých majitelů a živnostenský úřad ověří u všech těchto majitelů splnění všeobecných podmínek pro ohlášení živnosti atd.).

Další změnou a zjednodušením v praktickém podnikání v režimu volné živnosti je upuštění od nutnosti ohlašovat přerušování jednotlivých oborů volné živnosti. Pokud potřebuje podnikatel po nějakou dobu obor neprovozovat, je na jeho uvážení, zdali ho nechá ze svého oprávnění vymazat a poté si ho opětovně nechá připsat, nebo zda nechá znění ve stávajícím stavu. Jednotlivé obory není možné přerušovat a ani není potřebné o počtu provozovaných oborů vyrozumívát ostatní státní orgány (jako např. OSSZ).

Samotnou transformaci volné živnosti je možné provést pouze na základě informací získaných od podnikatele. Mnohé předměty podnikání byly Novelou zrušeny a podnikatel tak dostal možnost si bezplatně upravit obory jeho volné živnosti.

Problematikou neurčitého požadavku na tuto transformaci se budu věnovat v kapitole následující.

6.4. Transformace živností v souvislosti s Novelou

Pro živnostenské úřady byla stanovena metodika, podle které se realizovala tzv. transformace – tedy převod živností dle starého znění na ty dle novelizované podoby. Z této dobové metodiky a zkušeností kolegyně ze živnostenského úřadu v Liberci budu čerpat pro tuto kapitolu.

K 30.červnu 2008 byly v systému RŽP (registru živnostenského podnikání) provedeny rozsáhlé automatické transformace živností. Tímto procesem se pokryla většina potřebných transformací pro přechod na nové znění a dělení živností.

Z automatické transformace byly vyřazeny ty živnosti, které k danému okamžiku automatické transformace měly rozpracovaný podnět v systému RŽP nebo měly aktivní pozastavení živnosti. Dále v této kapitole se zabývám dalšími formami transformací živností. U těchto živností bylo třeba provést transformaci ručně. Před samotným provedením transformace bylo potřebné správně rozpoznat, který způsob transformace bude použit. Vznikly tak typově dvě varianty. Buď byla provedena transformace do nové živnosti nebo transformace změnou živnosti.

6.3.1. Transformace do nové živnosti

Tento způsob transformace se vyznačuje ukončením transformované živnosti a vložením nové živnosti. Tento způsob se využil v následujících příkladech.

Prvním příkladem je, že výsledkem transformace původní živnosti bude živnost ohlašovací volná a znění samotné živnosti se ale prakticky nezmění. Typickým příkladem je živnost Fotografické služby (kód R11411), která byla před Novelou řazená mezi živnosti řemeslné. Transformací se tato živnost převedla do živnosti volné. Název zůstal zachován. Živnosti bylo přiděleno pořadové číslo na seznamu oborů živnosti volné a nyní se v systému RŽP zobrazuje tento obor podnikání „68. Fotografické služby“ (kód Z01068). Změnil se tedy kód a přibylo pořadové číslo. Na výpisu ze živnostenského rejstříku se toto pořadové číslo ale nezobrazuje.

Při druhém příkladu je transformací sloučeno několik živností do jedné živnosti. Příkladem z této problematiky jsou některé živnosti vázané, kdy je třeba původní předmět podnikání diverzifikovaný několika různými živnostmi a tyto byly po Novele sloučeny pouze do jednoho předmětu.

6.3.2. Transformace změnou živnosti

Transformace změnou živnosti se prováděla u už existující živnosti. O tento způsob živnosti se jedná v případě, že se transformuje jedna živnost do živnosti jiné a nevzniká při tom volná živnost.

Specifickou skupinu transformovaných živností tvořily živnosti vzniklé po 30.červnu 2008. Tyto živnosti například byly zapsány do rejstříku bez data vzniku – ještě před účinností Novely a oprávnění k provozování vzniklo až po novele (např. až po zápisu do obchodního rejstříku).

Důsledkem transformace živnosti by mělo být v ideálním případě i vydání nového výpisu ze živnostenského rejstříku podnikateli. Mnoha podnikatelům byla transformace provedena v systému automaticky. Jelikož oba dokumenty (ani živnostenský list ani výpis ze živnostenského rejstříku) neobsahují kódy ze systému RŽP často podnikatel nemusel objevit potřebu výměny za novější formu dokumentu. Viz výše, kde jsem se také zevrubně věnovala nevýhodám zjednodušeného grafického zpracování živnostenského listu.

Díky přechodným ustanovením bylo podnikatelům umožněno pokračovat v podnikatelské činnosti na základě živnostenského oprávnění, které jim bylo vystaveno před účinností Novely na dobu jednoho roku. Lhůta byla stanovena na 31. srpna 2009, po tuto dobu měli podnikatelé transformaci provést. Sankce za zanedbání této povinnosti nebyla realizována. Dopady této v určitém pohledu laxnosti se budu věnovat v následující kapitole.

7. Dopady ne-transformace volné živnosti 2021 –2023

Tato kapitola bude kapitolou více praktickou v této diplomové práci. Budu se v ní opírat o data a informace získaná osobně. Využiji teoretických poznatků vykonstruovaných v předchozích kapitolách a reálných zkušeností z praxe. Ze své pozice referenta živnostenského úřadu na Magistrátu města Liberce na pozici registrace podnikatelů a další přijaté agendy jsem měla možnost sledovat během výkonu svého zaměstnání (ale i dříve při odborné studentské praxi na tomtéž živnostenském úřadě) dopady opožděné snahy o transformaci volné živnosti u podnikatelů, kteří si volnou živnost ohlásili před platností Novely. Následující data jsem sbírala buď při výkonu zaměstnání nebo je získala ze sestav generovaných pomocí živnostenského rejstříku pro získání statistických údajů.

V zimě 2021 obdržely živnostenské úřady sestavy se seznamy podnikatelů, kteří stále neprovedli transformaci volné živnosti. Sestava⁷⁵ přidělená libereckému živnostenskému úřadu čítala přes 6 400 subjektů. Fyzické osoby z tohoto seznamu tvořily cca **5 207** podnikatelů a zbylých **1 200** tvořily právnické osoby.

Spolu s těmito sestavami obdržel živnostenský úřad od MPO pokyn, podle kterého bylo třeba podnikatele z tohoto systému kontaktovat a vyzvat je k transformaci – převodu oboru/oborů volné živnosti jejich podnikání do stavu dle aktuálního zákona, nebo dle dohody s podnikatelem jeho živnostenský list zrušit, pokud už činnost nevykonává.

Jak je možné, že i po uplynutí zhruba 12 let od Novely zbylo v sestavě připadající na daný úřad tolik netransformovaných živnostenských oprávnění? Velkou část z těchto podnikatelů zaručeně tvořili tzv. spící podnikatelé-a jsou tedy jednou z nezanedbatelných členů celé množiny spících podnikatelů. Vzhledem k tomu, že statistiky z té doby uváděly, že více než polovina živnostenských oprávnění (ale z celorepublikového počtu) jsou spící, lze odvodit, že minimálně polovina těchto podnikatelů už také byla neaktivní.⁷⁶

Zároveň, jak jsem uvedla v kapitole o transformaci volné živnosti – transformace byla nevyhnutelný proces, který musel být proveden, pokud podnikatel učinil nějaké podání

⁷⁵ Pozn. v tomto kontextu užito jako soupis podnikatelů vygenerovaný systémem RŽP dle konkrétních kritérií.

⁷⁶ Číselně vyjádřeno v úvodu práce.

na živnostenském úřadě. V praxi to znamenalo, že pokud podnikatel např. přerušení nebo pokračování ohlásil živnostenskému úřadu, referent podnikatele rovnou navedl na proces transformace – vysvětlil podnikateli jeho povinnost a pomohl mu vybrat aktuálně platné obory volné živnosti. Díky JRF pak mohl referent zpracovat podání nejen na požadovaný proces podnikatele, ale rovnou provedl transformaci a vydal podnikateli aktuální výpis ze živnostenského rejstříku a vyrozumění o přerušení. Tento postup se zdál efektivní, ale neměl možnost zachytit podnikatele, kteří svou živnost přerušovali např. pouze přímo u finančního úřadu, orgánů správy sociálního pojištění a zdravotní pojišťovny, nebo z kontaktních míst. Ačkoliv je živnostenský úřad CRM, opačně propojení s těmito orgány nefunguje (není zde informační povinnost v druhé směru) a podnikatel ani nemá zákonnou povinnost oznamovat přerušení apod. živnostenskému úřadu. Zde se jedná o možné zlepšení a vícenásobné propojení systémů do budoucna, které by v určité míře mohlo být užitečné jak pro podnikatele, tak pro úřady.

Mnozí podnikatelé také věřili, že jejich oprávnění byla zrušena, což nás navádí k další otázce. **Proč nebyla dlouho spící živnostenská oprávnění zrušena?**

Ze strany podnikatele jde o jednoduché varianty odpovědi. Jak jsem již výše uvedla, založení živnostenského oprávnění bylo velkou vstupní investicí. Pokud měl podnikatel více jen „ledných“ volných živností (dle znění před Novelou), byla tato investice v řádu několika tisíc. Dalším možným důvodem je poté lidský faktor. Mnozí podnikatelé byli přesvědčeni, že jejich živnostenské podnikání již zaniklo uplynutím doby, po kterou podnikatel nepodnikal. Tato myšlenka není ze strany podnikatele nepochopitelná. I v legislativě by podnikatel mohl pro svůj argument nalézt oporu. Konkrétně v §58 odst.5 aktuálního znění ŽZ, který zní následovně: „*Živnostenský úřad může zrušit podnikateli živnostenské oprávnění, jestliže podnikatel neprovozuje živnost po dobu delší než 4 roky; to neplatí, pokud podnikatel oznámil přerušení provozování živnosti podle § 31 odst. 11.*“.

Zde se ale legislativa a praxe příliš neshodují na příčinách toho, proč se tomuto rušení spících živnostenských oprávnění vyhnout. Určitě značná množina podnikatelů ze seznamu splňovala to, že jejich oprávnění nebylo možné zrušit, protože měli živnost přerušenu. Těch ale bylo jistě během těch 12 let pouhé minimum, protože postupně končily doby přerušení na dobu určitou. Hlavním a zásadním bodem tohoto paragrafu,

který tím pádem sám oslabuje institut zrušení živnostenského oprávnění podle tohoto ustanovení je slovo „může“. Živnostenský úřad nemá ze zákona povinnost rušit spící oprávnění.

Krom jiných důvodů, proč se vyhnout tomuto rušení je hlavním důvodem úspora prostředků podnikatele za znovu ohlašování živnosti.

Zároveň živnostenský úřad ani dnes nemá možnost dostatečně jednoduše a efektivně oslovit např. správce daně (finanční úřad) a vyžádat si od něj informace o podnikateli a ověřit tak, že živnostník na danou výdělečnou činnost žádné daně neodváděl.

Touto cestou „automatického zrušení“ se tedy živnostenský úřad vydat nemohl. Bylo tedy nutné zrealizovat transformaci za účasti podnikatelů, a nikoliv výlučně pouhé zrušení z moci úřední.

Druhá otázka tedy zní: **Jak provést transformaci s tolika subjekty efektivně?** Dle předcházejících tezí je zřejmé, že živnostenský úřad musel subjekty nějakým způsobem oslovit.

Již zde živnostenský úřad narazil na několik překážek. Mnoho podnikatelů z tohoto seznamu byli podnikatelé tzv. „spící“ v tom smyslu, že své podnikání ohlásili např. již v 90. letech minulého století a od té doby živnost neprovozovali a třeba ani nikdy činnost nezačali. Bylo proto obtížné dohledat jednoduchý a rychlý kontakt na takové podnikatele. Telefonické kontakty v takto letitých spisech již většinou nebyly užitečné. Proto jako první a jednoduchou variantu oslovení zvolil živnostenský úřad možnost oslovení živnostníků zasláním korespondenčního lístku na adresu bydliště nebo sídla podnikání podnikatele s pozvánkou k ústnímu jednání na přepážkovém pracovišti.

Této činnosti se věnovalo několik pracovníků našeho živnostenského úřadu při výkonu své běžné agendy. Činnost to tedy byla zdlouhavá a značně neefektivní. Zároveň vyplynuly jiné potíže s využitím adres bydlišť nebo sídel a sice, že se mnozí podnikatelů zdržovali spíše na svých korespondenčních adresách, které živnostenský úřad nevidoval. Zároveň korespondenční lístek má jen zanedbatelnou sílu v ukládání povinností podnikateli. Živnostenský úřad se u fyzických osob chtěl po co možná nejdříve vyhnout variantě posílání formálnějších výzev, vzhledem k tomu, že se jednalo o problematiku, která se nechala v pasivním stavu po tak dlouhou dobu.

Zároveň byly do značné míry do dubna 2023 omezeny úřední hodiny úřadu z důvodu opakující se vlně pandemie Covidu 19 a na přepážková pracoviště bylo třeba po většinu této doby se objednat.

Živnostenský úřad proto zvolil možnost oslovení podnikatelů prostřednictvím svých webových stránek a dne 19. dubna 2022 zveřejnil „Výzvu živnostníkům“, ve které vyzýval živnostníky vlastníci živnostenský list vydaný před účinností Novelou, aby se dostavili na živnostenský úřad k provedení transformace.⁷⁷ Takto zveřejněná výzva měla ale jen malou odezvu.

Daleko většího dopadu dosáhlo zveřejnění výzvy v říjnovém vydání Libereckého zpravodaje. Tento měsíčník je dostupný online, ale i v tištěné podobě. Tištěná podoba je vždy na několika městech v centru Liberce zdarma distribuována občanům a zájemcům o dění v Liberci. Tato výzva měla obdobné znění, ale byla doplněna obrazovým znázorněním již neplatného živnostenského listu. Takto zveřejněná výzva měla velký dopad. V říjnu, listopadu a prosinci se výrazně zvětšilo množství přijatých žádostí o zrušení živnostenského oprávnění. Živnostenský úřad se snažil co nejlépe vyjít svým klientům vstříc a zavedl i možnost „zrušení na počkání“. Klienti tak po 15minutovém jednání na přepážkovém pracovišti odcházeli s dokumentem o rozhodnutí živnostenského oprávnění.

Vzhledem k souběhu medializace v Libereckém zpravodaji, kde důvodem pro transformaci/zrušení byly udávány zákonné důvody spojené s Novelou, s medializací veřejnoprávními médii, které začaly informovat daleko širší okruh veřejnosti o další velké změně v organizaci živnostenského podnikání, není možné přesně vyhodnotit důvody pro které se navýšil počet žádostí o zrušení na podzim a konec roku 2022.

I přes veškeré snahy živnostenského úřadu do konce roku 2022 existovalo stále velké množství netransformovaných živnostenských oprávnění. Počet se podařilo snížit cca o třetinu u fyzických osob a o necelou čtvrtinu u osob právnických.

⁷⁷Magistrát města Liberce. *Výzva podnikatelům*. [online] Zveřejněno dne 19.04.2023. [citováno 15.03.2023]. Dostupné z: <https://www.liberec.cz/cz/obcan/urad/odbory-magistratu/odbor-spravni-zivnostensky/oddeleni-zivnostensky-urad/aktuality/vyzva-zivnostnikum.html/>

V těchto číslech ale nejsou zohledněna čísla úbytku podnikatelů i z jiných příčin. Statisticky je pravděpodobné, že určité procento zaniklo i jinými způsoby, než zrušením na vlastní žádost (např. smrtí podnikatele).

Největší množství transformovaných ale převážně spíše zrušených živnostenských oprávnění zaznamenal živnostenský úřad až začátkem roku 2023.

Mnohým spícím podnikatelům (i těm s automaticky provedenou transformací, i dalším) se připomněla samotná existence jejich živnostenských oprávnění až doručením dopisu od Ministerstva vnitra, ve kterém byli vyzváni k otevření a provozování povinných datových schránek pro podnikatele.

7.1. Datové schránky pro podnikatele a rušení oprávnění

Od 1. ledna 2023 došlo na základě změny zákona k automatickému zřízení datových schránek živnostníkům, spolkům a nadacím. Tato změna je zakotvena v zákoně č. 300/2008 o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů. A jedná se o realizovaný díl plánu na zefektivnění veřejné správy a umožnění bezpečnější a jednodušší vzájemné elektronické komunikace. Od zmíněného data (01. ledna 2023) Ministerstvo vnitra zřizuje datové schránky vybraným subjektům. Největší množinu subjektů tvoří podnikající fyzické osoby – živnostníci a další OSVČ. Dále bude datová schránka přidělena všem právnickým osobám, které jsou registrovány v registru osob a zatím datovou schránku nezřídily. Takovými právnickými osobami mohou být společenství vlastníků jednotek, spolky a nadace.

Rozesílání přístupových údajů k datovým schránkám má proběhnout ve třech vlnách a dokončeno má být do konce března 2023. Novým uživatelům datových schránek, kteří dosud nemají datovou schránku vlastní (třeba jako fyzická osoba) přijdou přihlašovací údaje doporučeným dopisem na adresu trvalého bydliště (u českých osob podnikajících – u zahraničních to poté bude na adresu pobytu v ČR). Datové schránky se aktivují prvním přihlášením nebo automaticky uplynutím lhůty 15 dnů ode dne doručení přístupových údajů, pokud se do této doby podnikatel sám nepřihlásí.⁷⁸

⁷⁸ DLOUBALOVÁ, Klára. *Bliží se automatické zřízení datových schránek pro OSVČ, spolky, nadace nebo sdružení*. Mvcr.cz. [online]. [citováno 01.03.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/blizi-se-automaticke-zrizeni-datovych-schranek-pro-osvc-spolky-nadace-nebo-sdruzeni.aspx>.

Tato změna se týká zhruba 2 mil. osob se živnostenským oprávněním a cca 200 tisíc právnických osob, kteří nemají datovou schránku. Novelou zavádějící datové schránky se v této diplomové práci zabývám pouze v rozsahu relevantním pro vymezenou tematiku.

5.1.1. Přetížení živnostenských úřadů

Úkon zrušení živnostenského oprávnění při osobní návštěvě podnikatele je většinou vcelku jednoduchou záležitostí. Úředník živnostenského úřadu vyplní s podnikatelem změnový list se žádostí o zrušení na vlastní žádost a dle pokynů podnikatele ho dle jeho potřeb doplní i o přílohy pro ostatní dotčené úřady (OSSSZ, zdravotní pojišťovnu a finanční úřad). Následně má živnostenský úřad 5 dní na vyhotovení rozhodnutí o zrušení. Rozhodnutí o zrušení předá živnostenský úřad buď podnikateli osobně nebo ho zašle doporučeně poštou. V zimě 2023 již ale nebylo pro mnoho podnikatelů zasílání poštou výhodné z důvodu automatického otevření jejich datových schránek a vzniklé povinnosti pro živnostenské úřady rozhodnutí zasílat právě do těchto datových schránek. Pokud chtěl mít podnikatel ukončení rychleji vyřízené bylo pro něj výhodnější znovu živnostenský úřad navštívit a rozhodnutí o zrušení převzít osobně. Předáním rozhodnutí a vzdání se odvolání ke dni předání se zaznamenalo nabytí právní moci, živnostenské oprávnění k následujícímu dni zaniklo. Díky propojení systémů RŽP pak mohla být datová schránka podnikatele znepřístupněna do 3 pracovních dnů a následně by měla za 3 roky zcela zaniknout, pokud podnikatel znovu neohlásí živnost.

Proces nabrání žádosti od podnikatele zabere zhruba 5 – 7 minut, obdobný čas je potřebný na vyhotovení rozhodnutí o zrušení oprávnění. Z tohoto pohledu se nejedná o komplikovanou činnost. Komplikace představovalo množství přijatých žádostí a požadavky klientů – podnikatelů. Z následující tabulky vyplývá, nakolik se zvýšila frekvence a množství vyřízených žádostí o zrušení oprávnění. Tabulka obsahuje pro porovnání údaje o zrušení na vlastní žádost i z předchozích let. Data byla získána z vnitřních sestav generovaných úřadem.

Rok	Počet	Rok	Počet
2005	105	2021	38
2007	142	2022	1544
2008	132	Leden 2023	222
2009	132	Únor 2023	468

Tabulka č. 1 - Počet zrušení na vlastní žádost na ŽÚ Liberec

Z tabulky je zřejmé, že počty žadatelů o zrušení mají stoupající tendenci. Celorepublikově to potom jen za únor bylo 78 tis. zrušených živnostenských oprávnění. Toto číslo odpovídá počtu celorepublikově zrušených oprávnění za celý rok 2022. Od začátku roku 2023 do poloviny března se ale tato suma přiblížila již 100 000 zrušených oprávnění.⁷⁹

V první polovině března 2023 jen samotný živnostenský úřad v Liberci překonal hned 6x hranici 300 přijatých žádostí o zrušení oprávnění.

Otázkou ale zůstává, jestli tedy skutečně jsou mezi zrušenými živnostenskými oprávněními pouze ta oprávnění náležící „spícím“ podnikatelům, kteří svá oprávnění již dlouhodobě neužívali a ani to neměli nadále v úmyslu. Celkem odstrašující alternativou je, že strach z datových schránek donutil mnohé podnikatele se živnosti vzdát, ačkoliv to neměli v úmyslu anebo se dokonce odhodlají k neoprávněnému podnikání.

Je otázkou pro budoucí posouzení nakolik se projeví efektivnost zavedení datových schránek pro podnikatele v seniorském věku nebo nakolik ovlivní ty podnikatele, kteří nemají potřebné informační technologie, anebo technologie mají ale nemají potřebné znalosti a dovednosti k jejich ovládnutí a využívání.

Velkou změnou by bylo propojení živnostenského úřadu například s finančním úřadem, nebo orgány správy sociálního zabezpečení. Tyto úřady spolu komunikují – např. při oznámení neplnění závazků podnikatele ve vztahu k platbám pojistného – ale

⁷⁹ Aexport. Počet letos zrušených živností se blíží sto tisícům. [online]. Publikováno dne 14.03.2023. [citováno 15.03.2023]. Dostupné z: <https://www.aexport.cz/pocet-letos-zrusenych-zivnosti-se-blizi-sto-tisicum/>

bylo by možná užitečné mít určitý přehled o využívání živnostenských oprávnění i u podnikatelů, o kterých živnostenský úřad nemá přehled o aktivitě užívání tohoto oprávnění.

7.1. Vyhodnocení důsledků

Jak jsem již naznačila v předchozích kapitolách, pověření živnostenských úřadů provedením transformace volných živností byl trochu šalamounský tah od MPO. Především proto, že pouhá „změna názvů živností“ nevyvolala takový zájem podnikatelů o jejich spící oprávnění, jaký se podařilo vyvolat zřízením nové povinnosti i spícím podnikatelům a sice povinné zřízení datových schránek.

Argument hrozby datových schránek nemohl obecní živnostenský úřad použít hned z několika důvodů – během roku 2022 se často měnilo veřejné mínění o rozsahu a realizovatelnosti této nové povinnosti. Zároveň není možné, aby živnostenský úřad „přemlouval“ podnikatele, aby si on sám zažádal o zrušení svého živnostenského oprávnění v okamžiku, kdy pro to není podnikatel sám rozhodnut a nechce podnikání skutečně ukončit.

Výsledkem snahy o transformaci „zanedbaných“ volných živností je pouze to, že je velmi pravděpodobné, že se díky vlně zrušení (kterou vyvolaly povinné datové schránky pro podnikatele) také zruší i mnohá oprávnění z množiny netransformovaných živností.

Tabulka č. 2 poskytuje srovnání počtu zrušených živnostenských oprávnění z množiny netransformovaných živností za celý rok 2022 a za pouhé 2 měsíce.

	počet k 01.01.2022	Počet k 31.12.2022	Počet k 01.03.2023
FO	5207	3537	2534
PO	1200	900	747

Tabulka č. 2 – Počet netransformovaných živností 2022 - 2023

Po konzultaci s kolegyní Ing. Milenou Havlovou, která spravuje a organizuje transformaci „zapomenutých“ oprávnění jsme došly k závěru, že se ke snaze oslovit podnikatele a provést u nich transformaci živnostenský úřad vrátí hned, jakmile se zmírní administrativní zátěž způsobená zřízením datových schránek. Je možné, že během následujících odhadovaných cirka dvou měsíců ještě mnoho netransformovaných oprávnění zanikne na vlastní žádost podnikatelů.

Tato poslední kapitola se věnovala dopadům mezer v procesech transformace živností v roce 2008. Identifikovala jsem důvody proč k takové situaci došlo, vyloučila některá možná okamžitá řešení a popsala i proces, který byl nakonec zvolen. Identifikovala

jsem jeho slabiny, ale uvedla jsem i důvody, proč nebylo možné takovému stavu zabránit. Z této kapitoly je zřejmé, že takto dlouze odložená transformace s takto krátkým termínem k vyřízení je pro (věřím, že mnohé další) živnostenské úřady neproveditelná. Interpretací výsledků transformace po skoro 14 měsících můžeme konstatovat, že živnostenský úřad nemá sám o sobě dostatečně efektivní dostupnou metodu pro oslovení takého množství podnikatelů, a proto vidím určitou naději v přidělení datových schránek všem podnikatelům. Je možné že v budoucnu se taková situace již nebude opakovat, protože bude možné datovými schránkami oslovit podnikatele efektivněji.

Závěr

Cílem této práce bylo vystihnout nejzásadnější pokroky i zpátečnické kroky na úseku živnostenského podnikání. Pro splnění tohoto cíle jsem se v teoretické části této diplomové práce věnovala vymezení základních pojmů a historickému vývoji úpravy.

Největší význam Novely z roku 2008 jsem specifikovala na vybraných prvcích, které ovlivnily a stále ovlivňují denní provoz živnostenských úřadů. V části praktické jsem poté vystihla milníky živnostenského podnikání, které pozitivně přispěly ke správě živnostenského podnikání, ale věnovala jsem se také problémům živnostenských úřadů způsobené mezerou v systému změn, které nastaly už před více než 10 lety.

Celkově ale na základě teoretické části a popsané osobní zkušenosti musím vyhodnotit Novelu a veškeré dílčí kroky v elektronizaci živnostenské správy pozitivně. Je určité velmi vstřícné a efektivní umožnit podnikatelům co nejmenší administrativní zátěž a zároveň projevit i vstřícnou poplatkovou politiku vůči podnikateli. Po zkušenostech z mnohých osobních jednání s podnikateli jsem měla možnost poznat, že právě podnikatelé, kteří podnikali již před rokem 2008 si takto výrazných změn povšimli a docenili je. Samozřejmě, aktuální nastavení není všeobjímající a v teoretické i praktické části jsem se zevrubně věnovala mnohým projevům mezer v aktuálně zavedeném systému. Je možné, že budou tyto mezery v budoucnosti nahrazeny ještě komplexnějším řešením, které umožní efektivnější práci živnostenským úřadům.

Dílčím cílem bylo identifikovat množinu spících podnikatelů a poreferovat o možnostech řešení této problematiky, která sice živnostenské úřady nezatěžovala ale v současné době (leden – březen 2023) jsou právě spící podnikatelé hlavní množinou klientů, kterým se živnostenské úřady po celé republice věnují. Zároveň jsem uvedla i variantu, jak by bylo v budoucnosti možné předcházet opětovnému vytvoření takto masivnímu množství spících podnikatelů pomocí užšího provázání systému živnostenského úřadu se systémy úřadů finančních, nebo správy sociálního pojištění.

Jediným nepopiratelným kladem celé nepřiměřené administrativní zátěže je vyčištění rejstříků právě od množství neaktivních podnikatelů.

Živnostenské úřady nyní stojí před výzvou v podobě plošného zavedení datových schránek. Takovéto masivní přidělení schránek může mít mnohé nepředpokládané následky. Je pravděpodobné, že se činnost živnostenských úřadů zjednoduší, ale

zároveň je možné, že se naopak v mnohém zkomplikuje a bude tak potřeba zavést další nástroje pro zjednodušení podání samotnými podnikateli. Příčinám takovýchto proměn jsem se věnovala především v kapitolách o kontaktních místech, JRF a změnových listech, kde jsem se věnovala nedostatečné intuitivnosti jednotného registračního formuláře.

Rusumé

This diploma thesis deals with problematic and effects many amendments in area of trade business. Main content of this thesis os about iputs and permanent effects on Trade License Act after 2008. This thesis is devided in 8 charters. These can be recognized as theoretical an practical. Firt parf this thesis contains of theoretical chapters witch are focused on fundamental terms used in thesis, historical evolution of trade bussiness or actual frame of law. In second more practical pard i focused on input caused amendment od trade bussines law made in 2008. In practical chartel i try to find out improvement as well as week spots of this emendment. Aim of this thesis is focused around finding witch improvement really made sitution od treat law byrocracy easier a what could be done next to hepl bussinesman as well as byrocrats.

Seznam literatury

Zákony:

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), v znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 570/1991 Sb., o živnostenských úřadech, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 130/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 68/1979 Sb., o silniční dopravě a vnitrostátním zasilatelství.

Zákon č. 105/1990 Sb., o soukromém podnikání občanů.

Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání).

Zákon č. 214/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Vládní nařízení č. 162/1935 Sb., o dočasných omezeních v některých odvětvích podnikání.

Vládní nařízení č. 219/1938 Sb., o dočasných omezeních v živnostenském a jiném výdělečném podnikání.

Nářízení vlády č. 140/2000 Sb., kterým se stanoví seznam živností volných dopravně.

Vyhláška ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 524/2004 Sb., o akreditaci zařízení k provádění rekvalifikace uchazečů o zaměstnání a zájemců o zaměstnání

Důvodová zpráva ze dne 15. června 1999 k zákonu č. 356/1999 Sb., kterým se mění zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony, sněmovní tisk č. 263/0

Důvodová zpráva ze dne 14. listopadu 2007 k zákonu č. 130/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, sněmovní tisk č. 354/0.

Literatura:

HORZINKOVÁ, Eva; URBAN, Václav. *Žz a předpisy souvisící : s komentářem a příklady : podle stavu k 1.7.2008*. Praha : Linde, 2008. 317 s. ISBN 978-80-7201-720-1

HORZINKOVÁ, Eva a Pavel BĚHOUNEK. *Aspekty živnostenského podnikání v praktických aplikacích: živnostenské právo, daňová legislativa, sociální a zdravotní pojištění živnostníků*. Praha: VOX, 2005. Management (VOX). ISBN 80-863-2449-4.

HORZINKOVÁ, Eva. *Živnostenský zákon v praxi ...* Olomouc: ANAG, [2000]. Právo (ANAG). 504 s. ISBN 80-7263-032-6.

KAMENÍK, Petr., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M. *Živnostenský zákon: Zákon o živnostenských úřadech : komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 376 s. ISBN 978-807-478-471-2.

MAREK, Pavel; *České živnostnictvo 1945-1960: Likvidace živnostníků, řemeslníků a obchodníků v českých zemích*. Brno: Doplněk, 2006. 328 s. 80-7239-200-X

MAKALOVÁ, Danka, 2019. *Živnostenský zákon a prováděcí nařízení vlády s komentářem: úplné znění podle stavu k 1.1.2019*. 1. vydání. Praha: Informační centrum ČKAIT, 203 s. ISBN 978-80-88265-09-2.

STAŠA, Josef a Irena SRBOVÁ. *Zákon o živnostenském podnikání (živnostenský zákon) a předpisy související: komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 1996, 429 s. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 80-7179-067-2.

ŠTĚPÁNOVÁ, S. *Zakládáme a provozujeme živnost: Podnikání podle živnostenského zákona*. Brno: Computer Press. 2007. 210 s. ISBN 978-80-251-1735-4

Elektronické zdroje:

Ministerstvo průmyslu a obchodu, *JRF*. [online]. Naposledy vstoupeno: [15.03.20223]
K nahlédnutí zde: <https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/crm-jednotny-registracni-formular/2019/9/ZL.pdf/>

Ministerstvo průmyslu a obchodu, *Změnový list*. [online]. Naposledy vstoupeno: [15.03.20223]
K nahlédnutí zde: <https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/crm-jednotny-registracni-formular/2019/9/ZL.pdf/>

Statistika Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. Dostupná z: <http://www.rzp.cz/statistiky.html>

Články:

Aexport. *Počet letos zrušených živností se blíží sto tisícům.* Aexport.cz [online]. Publikováno dne 14.03.2023. [citováno 15.03.2023]. Dostupné z: <https://www.aexport.cz/pocet-letos-zrusenych-zivnosti-se-blizi-sto-tisicum/>

BARTOVSKÝ, Tomáš. *Elektronická živnost je nejlepším IT projektem loňského roku* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky, publikováno 24.2.2009. [citováno 15.03.2023]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/elektronicka-zivnost-jenejlepsim-it-projektem-lonskeho-roku--56209/>

BOHUMÍNSKÁ, Jana. *Novela živnostenského zákona: Živnostíáky v koši neskončí*, 23.10.2007 [online]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/novela-zivnostenskeho-zakona/>

Businessinfo, *Do podnikání na živnostenský list se v uplynulém roce pustilo 78 976 nováčků. To je o 15 procent víc fyzických osob než v roce 2021 a nejvíc za posledních jedenáct let.* Businessinfo.cz [online], Zveřejněno [01.02.2023]. ke dni 15.03.2023 Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/clanky/loni-pribylo-nejvic-zivnostniku-za-posledni-dekadu-celkovy-pocet-ale-stagnuje/>

DITMAROVÁ, Martina. *Klíčové změny živnostenského zákona platné od 1. července 2008 aneb, „když novela,co nového“*, Univerzita Palackého v Olomouci [online] [citováno 15.03.2023]. Dostupné z: [Codexis academia.cz](http://codexis.academia.cz)

DLOUBALOVÁ, Klára. *Blíží se automatické zřízení datových schránek pro OSVČ, spolky, nadace nebo sdružení.* Mvcr.cz. [online]. [citováno 01.03.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/blizi-se-automaticke-zrizeni-datovych-schranek-pro-osvc-spolky-nadace-nebo-sdruzeni.aspx>.

JUNGOVÁ, Ivana. *Papír na ústupu anebo elektronická data vítězí*, [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky. [citováno 15.03.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/webpm/clanek/papir-na-ustupu-aneb-elektronicka-data-vitezi.aspx/>

Magistrát města Liberce. *Výzva podnikatelům.* [online] Zveřejněno dne 19.04.2023. [citováno 15.03.2023]. Dostupné z: <https://www.liberec.cz/cz/obcan/urad/odbory-magistratu/odbor-spravni-zivnostensky/oddeleni-zivnostensky-urad/aktuality/vyzva-zivnostnikum.html/>

Ministerstvo vnitra České republiky. *Základní registry a Správa základních registrů* [online]. [cit. 01.03.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/zakladni-registry-a-sprava-zakladnich-registru.aspx/>

Ministerstvo vnitra České republiky. *Kde Czech POINT najdete* [cit. 01.03.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kde-czech-point-najdete.aspx/>

MORÁVEK, Daniel. *Obživně s datovými schránkami ohlášení živnosti přes internet?* [online] Podnikatel.cz. Publikováno 20. 08. 2009. [citováno 15.03.2023] Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/obzivne-ohlaseni-zivnosti-pres-internet/>

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 - Počet zrušení na vlastní žádost na ŽÚ Liberec

Tabulka č. 2 - Počet netransformovaných živností 2022 - 2023